

BORNHOLMS
R E G I O N S K O M M U N E

BORNHOLMS UDVIKLINGSPLAN 2012

REGIONAL UDVIKLINGSPLAN
KOMMUNEPLANSTRATEGI
AGENDA 21

Bornholms udviklingsplan er udarbejdet for Bornholms Regionskommune af:
Kenth Halfdan Ferning, kommunaldirektør
Stine Hansen, projektleder, Strategi og Analyse
Niklas Dalsj , Regional Udvikling
Jette Iversen, Teknik & Miljø
Bjarne Dreier Christensen, Teknik & Miljø
Ulla Fink, Strategi og Analyse
i samarbejde med kommunale virksomheder, omr desekretariater og stabe, samt med
bidrag fra borgere, borgerforeninger, interesseorganisationer med flere.

Fotos:

Flyvevåbnets Fototjeneste, Colourbox, Bornholms Regionskommune, Destination Bornholm, Esben Nielsen, m.fl.

Illustrationer:

Jane Hamilton

Kort er gengivet med tilladelse af Kort- og Matrikelstyrelsen

Produktion:

Hakon Holm Grafisk

Journalnummer: 01.01.02P15-0021

ISBN 978-87-987303-2-3

Bornholms Regionskommune

Ullasvej 23, DK-3700 Rønne Telefon +45 56 92 00 00

BORNHOLMS UDVIKLINGSPLAN 2012

Bornholms udviklingsplan er kommunalbestyrelsens helt egen betegnelse for et plandokument, der omfatter tre forskellige planelementer. De tre elementer har det tilfælles, at de omhandler øens udvikling og i øvrigt skal offentliggøres samtidig. Bornholms udviklingsplan har således sit formelle udspring i planloven og sit indholdsmæssige udspring i kommunalbestyrelsens visioner om det gode liv på Bornholm.

De tre planelementer i Bornholms udviklingsplan er:

- Den regionale udviklingsplan (planlovens § 10a)
- Kommuneplanstrategien (planlovens § 23a)
- Den lokale Agenda 21-strategi (planlovens § 33a)

Ved siden af udviklingsplanen er der udarbejdet en særskilt redegørelse for den fysiske planlægning og udvikling, der er sket, siden de tre planer sidst blev revideret og vedtaget. Redegørelsen kan ses på regionskommunens hjemmeside www.brk.dk.

Under den offentlige høringsfase fra den 12. marts til 21. maj 2012 blev der modtaget hørings svar fra 21 borgere, interesseorganisationer, myndigheder, m.fl. Samtlige hørings svar blev drøftet af kommunalbestyrelsen, der vedtog udviklingsplanen på sit møde den 30. august 2012.

BORNHOLMS UDVIKLING – DET ANGÅR OS ALLE

Bornholms udviklingsplan er – som navnet antyder – en plan for udviklingen af Bornholm. Vi kender formentlig alle de lidt vanskelige rammer for udviklingen; den snævre økonomi, det faldende befolkningstal og den dramatiske nedgang i antallet af børn, der fødes på øen. Bornholms udviklingsplan er kommunalbestyrelsens plan for, hvordan vi imødegår denne udvikling, og hvordan vi skaber et godt og aktivt liv for os, der bor her på øen.

Der planlægges overalt i vores samfund. Til tider får planerne skyld for at være dokumenter med fine ord uden handling. Men dybest set er det at planlægge jo bare at blive enige om, hvad vi vil opnå, og hvordan vi vil bruge vores begrænsede ressourcer – hvad enten det drejer sig om ressourcer i form af penge, landskaber, energi eller noget helt fjerde – og så indrette vores handlinger derefter.

I Danmark er mange former for planlægning sat i system gennem lovgivningen. For eksempel reguleres den økonomiske planlægning gennem finansloven og de kommunale budgetter, og den fysiske planlægning gennem plan- og miljølovgivningen.

Bornholms udviklingsplan er kommunalbestyrelsens strategiske værktøj, som omfatter og vedrører alle generelle, overordnede aspekter af Bornholms udviklingsmuligheder. Derudover er det vores hensigt at lade udviklingsplanen fungere som inspirationsgrundlag og en samlet paraply for alle vores udviklingsinitiativer.

Den nuværende kommunalbestyrelse tiltrådte i begyndelsen af 2010, og noget af det første, vi gjorde, var at formulere fire visioner for Bornholm. Disse visioner er grundlaget for vores ønsker for Bornholms udvikling.

Den verdensomspændende finanskrisen har de seneste år betydet store omvæltninger. I det bornholmske samfund har såvel enkeltpersoner og familier som virksomheder og regionskommunen oplevet, hvordan krisen har medført store og alvorlige udfordringer, som påvirker udviklingsmulighederne.

Finanskrisen har på mange måder fjernet vores opmærksomhed fra de klimamæssige udfordringer, som den globale opvarmning har medført overalt. Ikke desto mindre satte de voldsomme nedbørsmængder i sommeren 2011 atter klimaspørgsmålet på dagsordenen, og også på Bornholm står vi over for investeringer i anlæg og metoder, der kan afbøde virkningerne fra de voldsomme regnskyl, nedsætte CO₂-udslippet og reducere energiforbruget.

Med så store udfordringer er det vigtigt at blive enige om, hvad vi har, hvad vi kan, og hvad vi skal satse på, så Bornholm også i fremtiden er et godt sted at bo, arbejde og leve. På samme måde er det nødvendigt at prioritere blandt de mange mulige indsatsområder ud fra de ressourcer, vi har

Kommunalbestyrelsens fire visioner

- Et godt og aktivt liv for alle
- Bornholm som vidensamfund
- Grøn bæredygtig ø
- Økonomisk bæredygtig ø

til rådighed. Prioriteringerne vil komme til udtryk gennem årlige handlingsplaner, hvor kommunalbestyrelsen gør rede for, hvad den agter at gennemføre det kommende år.

Udviklingsplanen er udarbejdet på baggrund af Bornholms aktuelle vilkår og forudsætninger, som de tegnede sig i efteråret 2011. Men verden står ikke stille. Planen vil derfor blive tilpasset løbende, i takt med at forudsætningerne ændrer sig. Hvert fjerde år revideres udviklingsplanen i sin helhed, og i de øvrige år vil eventuelle justeringer og tilpasninger fremgå af den årlige handlingsplan.

Jeg håber, at vores udviklingsplan vækker genklang blandt borgere, organisationer og erhvervsliv. Det er vores fælles fremtid på Bornholm, vi har fastlagt grundlaget for i udviklingsplanen, og vi skal også i fællesskab realisere planen. For en udviklingsplan gør det ikke alene. Der skal sættes handling bag ordene, og derfor håber jeg, at borgere, organisationer og erhvervsliv sammen med kommunalbestyrelsen og vores medarbejdere vil engagere sig aktivt i at realisere udviklingsplanens forskellige elementer.

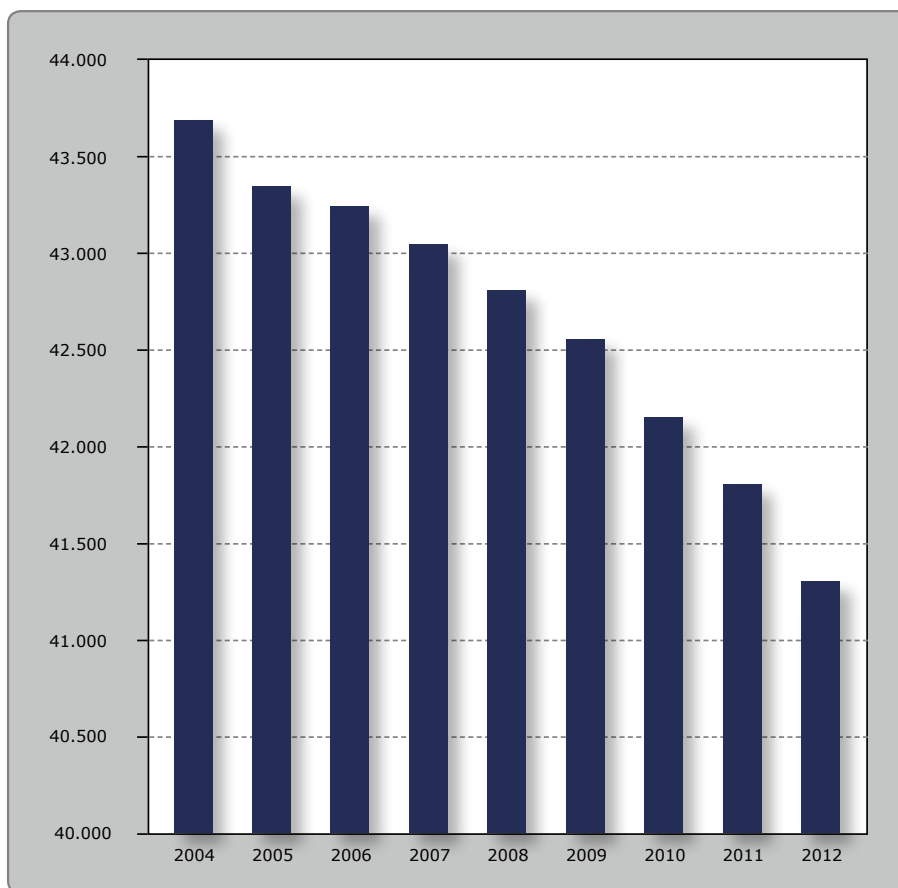
Winni Grosbøll
borgmester

■	Indledning	9
■	Et godt og aktivt liv for alle	16
■	Bornholm som vidensamfund	24
■	Grøn bæredygtig ø	36
■	Økonomisk bæredygtig ø	42
■	Fokusemner i kommuneplanstrategien	56

Figur 1. Antal indbyggere pr. 1. januar på Bornholm, 2004 - 2012

Figuren viser antallet af indbyggere på Bornholm den 1. januar de enkelte år i perioden fra 2004 til 2012

Kilde: Danmarks Statistik

INDLEDNING

Bornholms udgangspunkt og udfordringer

Bornholms væsentligste kendetegn er at være en ø med en helt enestående natur, der som udgangspunkt danner en meget fin ramme om "det gode liv" for borgerne.

Afstanden til resten af landet betyder, at Bornholm på flere områder er en selv bærende eller selvforsynende ø, der sammenlignet med den øvrige del af landet er forholdsvis selvforsynet med offentlig service. For eksempel har Bornholm sin egen tv- og radiostation og avis samt udgør sin egen retskreds og politikreds. Vi har eget hospital med tilrejsende specialister og er hjemsted for mange kultur- og uddannelsesinstitutioner, sammenlignet med andre kommuner af samme størrelse.

På den anden side betyder det at være en ø, at transport til og fra øen er en barriere for erhvervsudviklingen og dermed også for befolkningsudviklingen. Samtidig er det samlede udbud af blandt andet arbejdspladser, uddannelser og kulturelle oplevelser alligevel begrænset, fordi borgerne ikke som i resten af landet kan benytte sig af nabokommunernes udbud.

Rammebetingelser

Vi taler ofte om de såkaldte rammebetingelser, altså de rammer, som omverdenen sætter for Bornholms udvikling; det være sig i form af de naturgivne rammer som naturen, ø-beligheden og klimaet, eller i form af de menneskeskabte rammer som infrastrukturen, kommunaløkonomien og befolkningens uddannelsesniveau. Det er kommunalbestyrelsens opgave at påvirke de menneskeskabte rammer

og i øvrigt at udnytte de muligheder, der er inden for alle rammebetingelserne.

I de følgende kapitler har vi forsøgt at folde vores fire visioner lidt mere ud ved at beskrive vores strategiske overvejelser om, hvordan visionen kan blive til virkelighed. Her drejer det sig specielt om, hvilke rammebetingelser der skal udfordres, hvilke indsats der skal til, og hvad vi allerede har sat i gang.

Vejen frem er samarbejde

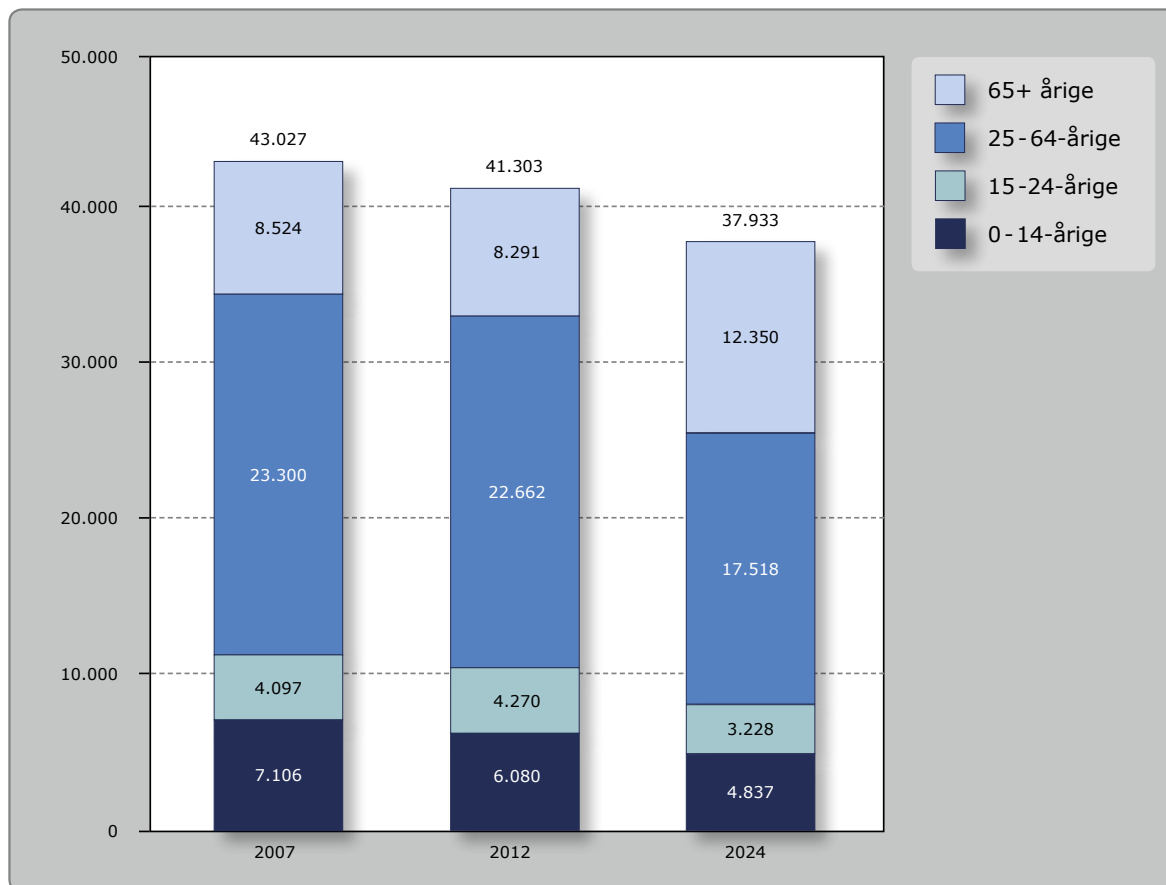
Det er klart, at den ønskede udvikling på flere fronter ikke kan gennemføres af kommunalbestyrelsen alene, men vi vil både målrette vores egen indsats, og den indsats vi udøver gennem vores repræsentation i forskellige sammenhænge, herunder ikke mindst i de kommunalt ejede aktieselskaber.

Herudover vil det være nødvendigt dels med et tæt og fokuseret samarbejde mellem alle relevante parter på øen – ikke mindst erhvervslivet – dels at samarbejdet med og støtten fra statens side fastholdes og udbygges konstruktivt, så vi ved fælles hjælp kan vende udviklingen på Bornholm i en gunstig retning. Samtidig er det vigtigt, at vi på Bornholm fortsætter og udbygger samarbejdet med vores naboregioner i Sverige, Tyskland og Polen samt andre internationale aktører for at styrke vores erhvervsudvikling med henblik på eksport og forretningsudvikling.

Befolkningsudviklingen

Bornholm har i en årrække været præget af befolkningstilbagegang, og bare de seneste fem år har vi "mistet" næsten 300 indbyggere om året.

Figur 2. Befolkningens alderssammensætning i 2007, 2012 og prognose for 2024

Figuren viser den bornholmske befolkningens alderssammensætning den 1. januar 2007 og 2012, og som den forventes at blive i 2024.

Kilde: Danmarks Statistik og egen befolkningsprognose

Det ses, at der forventes et fald i antallet af børn og unge samt i arbejdsstyrken frem til 2024, mens antallet af borgere over 65 år forventes at stige.

Samtidig sker der store forskydninger i befolkningens alderssammensætning i retning af færre børn og flere ældre, og disse tendenser forventes at blive forstærket yderligere de kommende år. Især vækker det bekymring, at arbejdsstyrken ser ud til at blive reduceret med yderligere 4.000 personer i løbet af de næste ti år – medmindre det lykkes at tiltrække nye borgere i den arbejdsdygtige alder.

Det fortsat faldende befolkningstal er også en udfordring for regionskommunens økonomi, da vi bliver stadig færre til at finansiere serviceudgifterne. Samtidig vil de færre børn og flere ældre ændre efterspørgselsmønstret i forhold til den kommunale service, og det medfører, at det bliver stadig vanskeligere at opretholde vores offentlige service, både i det nuværende omfang og med den nuværende geografiske spredning på øen. Trods talrige omstruktureringer og tilpasninger de senere år vil vi derfor også de kommende år skulle gennemføre endnu en række store omstillingsopgaver.

Borgerinddragelse

Vi står altså over for store forandringer i disse år. Kommunalbestyrelsen har derfor besluttet at arbejde mere målrettet med borgerinddragelse, så vi i fællesskab finder løsninger, der tilgodeser flest mulige borgere på Bornholm.

Vi har blandt andet iværksat årlige dialogmøder med borgerne, både lokale møder og for hele øen. Formålet er at indgå i en dialog om de lokale udviklingsmuligheder på baggrund af en fælles forståelse for Bornholms rammebetingelser samt de udfordringer og forandringer, Bornholm står over for.

Et privat initiativ direkte udsprunget af de nævnte dialogmøder er foreningen "Vores Bornholm". Kommunalbestyrelsen ønsker at støtte dette og lignende tiltag gennem dialog og rammer, der kan understøtte deres videreførelse.

Desuden har vi oprettet et elektronisk borgerpanel bestående af knap 800 borgere over 18 år, som vil blive hørt om spørgsmål af almen interesse for borgerne, herunder om holdninger og adfærd i forbindelse med de kommunale opgaver.

Da vi befinder os i en elektronisk tidsalder, vil vi arbejde med at udvikle åbne debatfora samt tage initiativer, der i særlig grad er rettet imod den unge og yngre del af befolkningen.

Følg med i, hvad der sker på borgerinddragelsesområdet på regionskommunens hjemmeside: www.brk.dk/borgerinddragelse.

Folkemødet i Allinge, der blev holdt for første gang i 2011, var en stor succes og er derfor kommet for at blive. På Folkemødet kan borgerne blandt andet ud fra lokale problemstillinger drøfte nye ideer og forslag med beslutningstagere på alle niveauer under uformelle former. På den måde er der kommet en helt ny dimension ind i borgerinddragelsen, som vi gerne vil støtte.

Læs mere om Folkemødet på hjemmesiden: www.folkemodet.dk

Agenda 21

Agenda 21 handler om, hvordan kommunen selv arbejder med emner inden for bæredygtighed, samt hvordan kommunen inddrager og motiverer sine borgere til at tage hånd om natur og miljø.

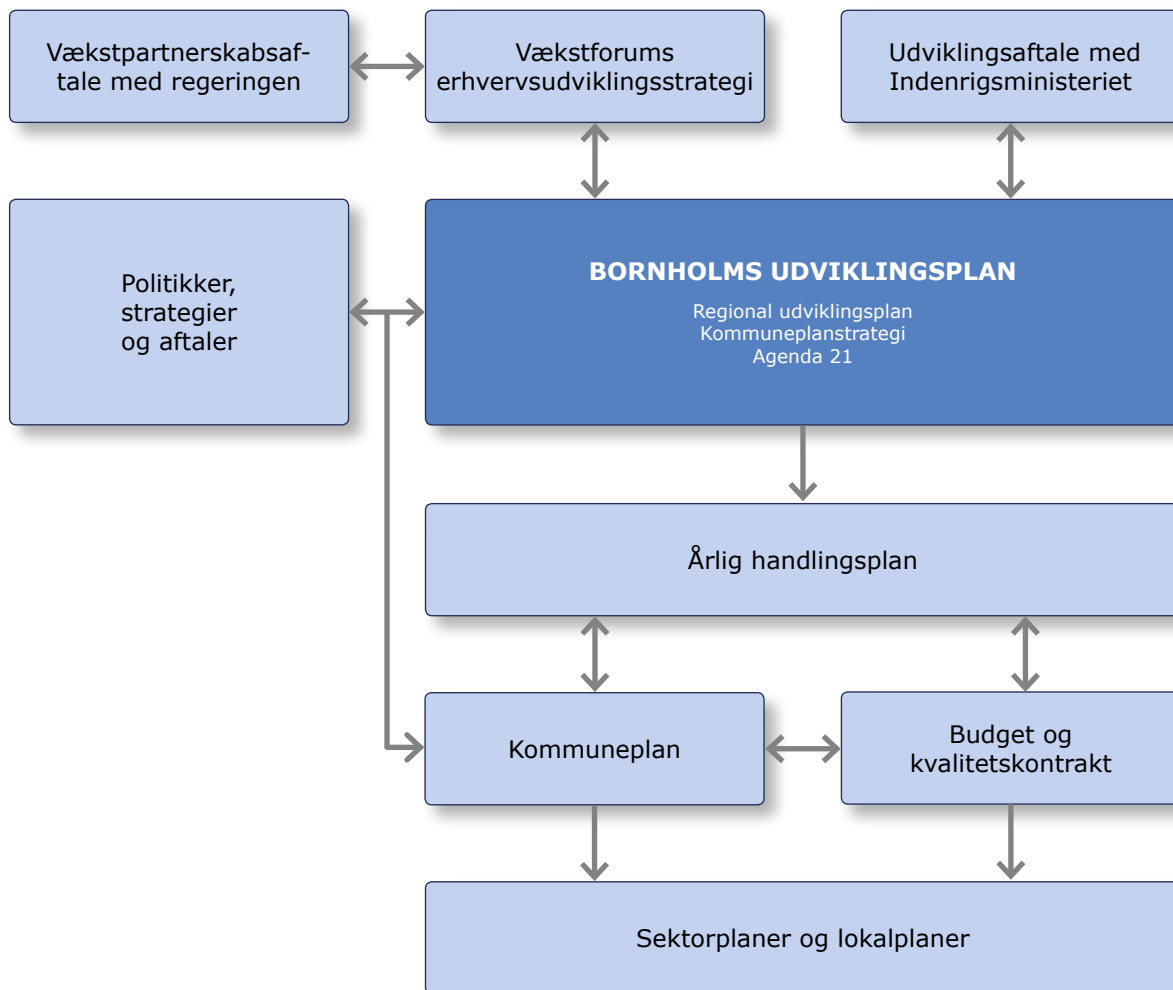
Kommunalbestyrelsens Agenda 21-strategi er således en fuldt integreret del af Bornholms udviklingsplan.

Agenda 21

Agenda 21-arbejdet udspringer af en international aftale om at opnå en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede. Aftalen blev vedtaget i 1992 på FN's konference for miljø og udvikling i Rio de Janeiro, Brasilien. Den blev underskrevet af 179 nationer verden over. En unik tilslutning og udtryk for en global enighed og politisk forpligtelse til samarbejde om udvikling og miljø på højeste niveau.

Agenda betyder dagsorden, og tallet 21 henviser til det 21. århundrede.

Figur 3. Dokumentsammenhænge

SAMMENHÆNG MED ØVRIGE STYRINGSdokumenter

Bornholms udviklingsplan er det overordnede dokument, som er retningsgivende for den fremtidige planlægning og udvikling i Bornholms Regionskommune, både den fysiske og den økonomiske, regionalt og lokalt. Planen er styrende for såvel de politiske som de administrative beslutninger og skal sikre, at der er sammenhæng, når vi prioriterer ressourcer, økonomi og opgaver.

Som illustreret i figur 3 tager udviklingsplanen afsæt dels i Bornholms Vækstforums erhvervsudviklingsstrategi dels i kommunalbestyrelsens fireårige udviklingsaftale med Indenrigsministeriet.

Erhvervsudviklingsstrategien udarbejdes hvert fjerde år af Bornholms Vækstforum. Det vil sige, at erhvervsliv, uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedets parter og kommunalbestyrelsen i fællesskab fastlægger mål og indsatsområder for erhvervsudviklingen. Strategien udarbejdes i det første år af vækstforums funktionsperiode. **Vækstpartnerskabsaftalen** indeholder de temaer, som regeringen og Bornholms Vækstforum er enige om at fokusere på. Aftalen revideres hvert år.

Som en af tre vanskeligt stillede kommuner indgik regionkommunen i 2010 en fireårig udviklingsaftale med Indenrigsministeriet, hvor ministeriet forpligter sig til at yde

et særligt tilskud, hvis vi overholder de betingelser, der er fastlagt i aftalen. Tilskuddet i aftalen for 2011-14 var oprindeligt aftalt til i alt 74 mio. kr., men i forbindelse med udligningsreformen fra 2012 er det samlede tilskud nedsat til 55 mio. kr.

Bornholms udviklingsplan omfatter som nævnt både den regionale udviklingsplan, kommuneplanstrategien og den lokale Agenda 21-strategi. Disse tre dokumenter revideres/udarbejdes hvert fjerde år, og forslagene skal offentliggøres midt i valgperioden.

Kommuneplanen, der også revideres/udarbejdes hvert fjerde år, tager afsæt i kommuneplanstrategien og den regionale udviklingsplan. Forslaget skal offentliggøres umiddelbart før kommunalvalget, og typisk vil det så være den nye kommunalbestyrelse, der skal vedtage planen.

Kommunens **budget** vedtages hvert år for det kommende år inkl. en treårig overslagsperiode. Budgettet indeholder mål, rammer og økonomi for kommunens virksomhed.

Hvert år offentliggør kommunalbestyrelsen, hvilke borgerrettede servicemål der prioriteres det kommende år. Det sker i den årlige **kvalitetskontrakt**.

Figur 4. Dokumentcyklus

	VALGPERIODE				VALGPERIODE			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Visioner	×				×			
Budget	×	×	×	×	×	×	×	×
Kvalitetskontrakt	×	×	×	×	×	×	×	×
Regional udviklingsplan			×				×	
Kommuneplanstrategi			×				×	
Agenda 21			×				×	
Årlig handlingsplan				×	×	×	×	×
Kommuneplan	×				×			
Udviklingsaftale	×				×			
Erhvervsudviklingsstrategi		×				×		

} Bornholms udviklingsplan

} Udmøntning af Bornholms udviklingsplan

Oversigten viser, hvornår de forskellige styringsdokumenter vedtages

Fordi de mange planer udarbejdes på forskellige tidspunkter og med forskellige intervaller, kommer de sammenhænge, der er vist i figur 3, til udtryk i en vekselvirkning mellem planerne, som vist i figur 4.

En stor del af vores arbejde i kommunalbestyrelsen består i at udmønte de overordnede planer og mål i mere konkrete politikker og strategier inden for og på tværs af de enkelte serviceområder og gennem handlingsplaner at sikre, at planerne realiseres. Det gælder også for denne udviklingsplan, hvor der vil blive udarbejdet en ny handlingsplan hvert år.

De **årlige handlingsplaner** vil indeholde beskrivelser af de konkrete opgaver og initiativer, der sættes i værk for at imødekomme kommunalbestyrelsens ønsker og mål i udviklingsplanen.

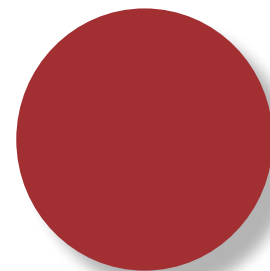
Handlingsplanerne behandles i fagudvalgene og i Økonomi- og Erhvervsudvalget og vedtages af kommunalbestyrelsen.

Sidst i udviklingsplanen findes en oversigt over de politikker, strategier og aftaler, som koordineres med udviklingsplanen.

VISION

Et godt og aktivt liv for alle

Bornholm er øen, hvor der er mulighed for et godt, sundt og aktivt liv for alle.

Et aktivt samspil udvikler det gode, sunde og aktive liv på øen.

-
- Udvikling af by- og havnemiljøer med blandede bolig- og serviceområder
 - Klare og kendte mål for den offentlige service
 - Med udgangspunkt i borgernes behov skal sagsbehandlingen styrkes
 - Styrke kvaliteten i forebyggelsesindsatsen på alle områder
 - Der skal være en aktiv inddragelse af borgerne

ET GODT UDGANGSPUNKT

Borgernes ve og vel har kommunalbestyrelsens allerhøjeste prioritet, og her tænker vi både på de små og de store borgere, arbejdslivet og fritidslivet, trygheden og sundheden, udfoldelsesmulighederne og den kommunale service.

Et af Bornholms største aktiver er vores fantastiske og varierede natur, som indbyder til mange forskellige typer af oplevelser og bevægelsesaktiviteter i løbet af året, og tilmed møder vi den allerede lige uden for vores hoveddør.

Imidlertid tilbringer de fleste af os hovedparten af vores hverdag i byerne. Det er derfor lige så vigtigt, at de enkelte bysamfund er inspirerende og indbydende, og her står Bornholm stærkt. Når vi sammenligner med resten af landet, er de bornholmske byer – store som små – både velholdte og charmerende, og det skal vi værne om uden at sætte tingene i stå. Kommunalbestyrelsen vil i den kommende tid se på mulighederne for at videreudvikle vores by- og havnemiljøer.

Forudsætningen for det gode og aktive liv er at være sund og rask på sjæl og legeme. Sundhedsfremme og forebyggelse af sygdomme og ulykker står derfor højt på listen over kommunalbestyrelsens indsatsområder de kommende år.

Kommunalbestyrelsen værdsætter det fællesskab og den læring og identitetsskabelse, som sker gennem de folkeoplysende aktiviteter og voksenundervisning som et væsentligt element i et aktivt liv.

At blive mødt med respekt og have viden om, hvad man kan forvente, skaber tryghed for de fleste. Kommunalbestyrelsen har derfor besluttet at fastlægge klare mål for den offentlige service og at udbrede kendskabet til disse mål. Klare og kendte mål er også med til at forenkle

sagsbehandlingen, når borger og sagsbehandler møder med de samme forventninger til, hvilken service vi kan tilbyde. Herudover skal den enkelte borger inddrages i og have medbestemmelse om alt, der vedrører personen selv, mens borgerne i almindelighed skal inddrages i fastlæggelsen af de fælles løsninger.

SUNDHED OG TRIVSEL FOR ALLE

Den sociale ulighed i Danmark afspejler sig i en tilsvarende sundhedsmæssig ulighed. Borgere med kort uddannelse og lav indkomst har således typisk et kortere liv og er mere syge end borgere med lang uddannelse og høj indkomst. Bornholm hører desværre til i den første kategori, og vi har derfor besluttet at arbejde målrettet med at forbedre borgernes sundhed.

Kommunalbestyrelsens overordnede mål er, at borgerne får mulighed for at leve et længere liv med øget sundhed og trivsel blandt andet gennem at mindske den sociale ulighed i sundhed.

Sundhed og trivsel er temaer for alle igennem hele livet. Vi skal derfor skabe vilkår og rammer, der sætter den enkelte borger i stand til at værne om og styrke egen sundhed. De sunde valg skal med andre ord gøres til de lette valg for både børn og voksne ligesom det skal være muligt at holde sig aktiv gennem foreningsliv og deltagelse i kulturlivet.

Herudover prioriterer vi en tidlig indsats, især målrettet børn og unge og deres familier samt de socialt udsatte borgere.

De bornholmske unge har en kedelig danmarkrekord i at drikke, både når det drejer sig om antallet af drukture og mængden af alkohol. Knap hver tredje 15-årige bornholmer har prøvet at være fuld mere end ti gange, mens det i resten af landet kun er hver fjerde.

Noget af det der sker på fritids- og kulturområdet på Bornholm:

Idræt og motion

- Bornholm Rundt Marchen
- Bornholm Rundt på Cykel
- Bornholm Grand Prix-løb
- Iron Man
- Handicap Tour de Bornholm
- Etape Bornholm
- Høst Open - orienteringsløb
- Golf Open
- Folkedanserfestival
- Sea Challenge
- Duatlon
- Trollingmaster Bornholm
- Rock Climbing Festival

Kulturelle og kunstneriske begivenheder

- Allinge Jazzfestival
- Østersø Jazz
- Børnejazzfestival
- Gudhjem Musikfestival
- Hasle Musikfestival
- Fair Trade Koncert på Hammershus
- Wonderfestiwall
- Bornholms Musikfestival
- Bornholms Kulturuge
- "Uden for Sæsonen"
- Bornholmerrevyen
- Teaterforestillinger
- Ildnat på Hammershus

- Musikhuzet
- Folkemødet
- Glas- og Keramikbiennaler
- Kokkekonkurrencen "Sol over Gudhjem"

Faste udstillinger og museer

- Svanekegaarden
- Grønbechs Gård
- NaturBornholm
- Gudhjem Museum
- Nexø Museum
- Bornholms Kunstmuseum
- Bornholms Museum
- Oluf Høst Museet
- Bornholms Tekniske Samling
- Melstedgaard Landbrugsmuseum
- Erichsens Gård
- Rønne Theater
- Bornholms Middelaldercenter
- Forsvarsmuseet på Bornholm
- Martin Andersen Nexøs Mindestuer
- Moseløkken Stenbrudsmuseum
- Hjorths fabrik (arbejdende museumsværksted)
- Hammershusudstillingen
- Hasle Museumsrøgeri
- Bornholms Jernbanemuseum
- Bornholms Automobilmuseum

og meget mere, se www.bornholm.info

KRAMS betyder:

SUND **K**OST
MINDRE **R**YGNING
MINDRE **A**LKOHOL
MERE **M**OTION
MINDRE **S**TRESS

I 2009 blev der nedsat et tværgående alkoholråd med borgmesteren som formand og med en bred repræsentation af kommunens virksomheder og øvrige centrale aktører på alkoholområdet som politi, restauratører, bevillingsnævn, ungdomsuddannelser, detailhandlen og frivillige foreninger. Alkoholrådet skal sikre sammenhæng i og koordination af de mange indsats på alkoholområdet, herunder arbejdet med at understøtte en afbalanceret alkoholkultur blandt unge.

Med henblik på at øge sundheden og trivslen bredt på hele øen har kommunalbestyrelsen besluttet at arbejde målrettet med livsstilsfaktorerne kost, rygning, alkohol, motion og stress – de såkaldte KRAMS-faktorer. Indsatsen er rettet mod alle borgere på Bornholm og mod regionskommunens egne arbejdspladser. På lidt længere sigt vil forbedringen af sundheden forhåbentlig føre både til færre sygedage og til mulighed for en senere tilbagetrækningsalder, og på den måde bidrage til at imødegå fremtidens mangel på arbejdskraft.

Som nævnt i indledningen er en af Bornholms store udfordringer, at andelen af ældre indbyggere bliver større i de kommende år. Det betyder, at vi vil opleve et større pres på udgifterne til pleje, omsorg og sundhed. Det er kommunalbestyrelsens forventning, at vores prioritering af sund livsstil, tidlig indsats, genoptræning og hjælp til selvhjælp også her vil medvirke til at begrænse den forventede stigning i udgifterne.

KULTUR FOR ALLE

Bornholm er en kreativ ø. Det er almindelig kendt, at en lang række dygtige glaspustere, keramikere, kunstmalere og andre kunsthåndværkere gennem århundreder har slået sig ned her sammen med forfattere, musikere og mange andre kunstnere. Dette kreative miljø forplanter sig i hele

samfundet og giver grobund for amatørteatre, musikfestivaler, biennaler og mange andre kreative udfoldelser.

Kunst og kultur udfordrer borgerne, udvikler samfundet og øger Bornholms samlede attraktionsværdi. Kultur er for alle, børn som voksne, og det betyder, at der skal være kulturtilbud til alle, og alle skal have mulighed for at deltage.

Kommunalbestyrelsen ønsker at bringe kunsten og kulturen tættere på hverdagen, for eksempel ved at inddrage kunstnere i undervisningen på folkeskolerne, og også i det almindelige gadebillede har vi brug for kunsten.

Kultur er en af de ting, der er med til at forme menneskers livsstil og holdninger. Det er derfor også oplagt at medtænke kulturen i kommunens initiativer for at sikre alle et godt og sundt liv.

Kulturen er allerede i dag en af vores vækstkilder, for eksempel i form af events som Etape Bornholm, Hammerhus Fair Trade koncert og Wonderfestiwall samt institutioner som museer og oplevelsescentre.

De bornholmske seværdigheder, forlystelser og kulturinstitutioner skal til stadighed fornyes og udvikles for at bevare deres attraktive værdi. Det er derfor en stor udfordring at finde ressourcer til at støtte denne fornyelse og udvikling.

Kulturarven i form af kunst, historisk materiale og den

fysiske kulturarv i landskabet og byerne er et væsentligt fundament for en autentisk bornholmsk kultur og turisme, som vi fortsat skal værne om.

ET AKTIVT LIV FOR ALLE

Fritids- og idrætsaktiviteter er en del af et moderne velfærdssamfund og en integreret del af "et godt og aktivt liv for alle".

Bornholm er i sig selv et gratis fritids- og idrætsanlæg, der holder åbent hver dag året rundt, og på grund af øens specielle natur er der også nogle helt særlige muligheder.

Både bornholmere og turister bruger naturens mangfoldighed som baggrund for et aktivt fritids- og idrætsliv. Det udmønter sig blandt andet i en lang række årligt tilbagevendende sportsarrangementer, for eksempel Bornholm rundt på cykel, på rulleskøjter, til vands eller til fods, både løbende og gående. Især er Bornholm kendt som løbe-ø. Der er typisk mere end 80 løb om året for både amatører og eliteløbere, og løbene varierer lige fra motionsløb til ultra- og ekstremløb.

På handicapidrætsområdet har vi en vigtig tradition med mange dygtige udøvere, og regionskommunen giver særlige tilskud til foreninger med handicappede medlemmer. Senest har handicapidrætskonsulenten i samarbejde med Nyker IF med stor succes dannet et fodboldhold for udviklingshæmmede.

Gennem mange år har vi opbygget et tætmasket cykelvejnet af en høj kvalitet, der både fungerer som sikre skoleveje, udflugtsstier og veje for de mange tusinde, der hver dag cykler til og fra arbejde. Cykel- og stinettet er på den måde med til at understøtte det gode og aktive liv for borgere og turister.

Det organiserede fritids- og idrætsliv er mest af alt funderet på en enorm indsats fra frivillige i alle aldre. Uden deres medvirken var der ingen klubvirksomhed på Bornholm. Men også her oplever vi i kommunalbestyrelsen et øget pres på udgifterne.

Nye, spændende idrætsgrene stiller krav om nye eller ændrede anlæg, og nedslidte haller og idrætsanlæg trænger til en gennemgribende vedligeholdelsesindsats, samtidig med at befolkningsunderlaget falder stærkt i disse år.

Det bliver derfor nødvendigt at prioritere indsatsen og træffe nogle svære valg mellem bredde og elite, mellem kvantitet og kvalitet, mellem mangfoldighed og ensartethed samt mellem koncentration og spredning.

På samme måde som der findes åbne biblioteker, vil vi arbejde for at udvide brugen af de mange faciliteter, som finansieres eller støttes af regionskommunen (idrætshaller mv.). Det er målet, at fastboende og turister kan booke baner i de perioder, hvor de ikke bruges af foreninger, skoler mv.

Vi ønsker derudover at få mere rum og plads til uformelle idrætsaktiviteter i lokalområderne og i tilknytning til havet omkring Bornholm.

DER SKAL HANDLING TIL ...

Det gør vi allerede (eksempler)

- Vi har øget indsatsen for at arbejde tværfagligt med gruppen af børn og voksne, som er nødt til at benytte sig af specialtilbud.
- På ældreområdet har kommunalbestyrelsen iværksat projektet "Forenkling på vej", som handler om at fjerne unødvendig dokumentation og kontrol og give vores medarbejdere større frihed og arbejdsglæde for derigennem at øge den service, som borgerne oplever.
- Her arbejder vi desuden med "hverdagsrehabilitering", som handler om at fastholde og styrke den ældres fysiske og sociale evner så den aldersbetingede svækkelse udskydes. Gennem at aktivere borgerens egne ressourcer bliver hans/hendes livskvalitet styrket, samtidig med at tidspunktet for, hvornår han/hun har brug for praktisk hjælp og personlig pleje, udskydes.
- For at understøtte ældre og handicappedes ret til at "leve længst muligt i eget liv" fokuserer vi på brug af nye løsninger, blandt andet ved hjælp af velfærdsteknologi. Formålet er dels at respektere den enkelte borgers livskvalitet og værdighed, dels at kunne frigøre ressourcer til omsorg og pleje. "Længst muligt i eget liv" bygger på den grundholdning, at man som menneske har et ønske om at tage hånd om sin egen tilværelse, træffe egne beslutninger og planlægge sit eget liv. På den måde fastholder man en ligeværdig tilværelse i samfundet.
- Alle regionskommunens medarbejdere arbejder målrettet med KRAMS-faktorerne, både i relation til arbejdspladsen og i relation til de borgere, de møder gennem arbejdet.
- Kultur er i sin natur mangeartet og uforudsigelig. Netop derfor er det vigtigt, at man ikke kun støtter det etablerede og eksisterende, men også sikrer at der er midler til nye initiativer og tiltag. Den nyoprettede lokalpulje kan blandt andet støtte kulturelle initiativer i lokalsamfundene.
- I de senere år har vi prioriteret tilgængeligheden til skovene og andre rekreative arealer højt, blandt andet ved at anlægge nye cykelveje, gang- og ridestier, baner til ridning, hundetræning og skydning, shelters, bålhytter, økobaser, fugletårne, parkerings- og toiletfaciliteter. Formålet er at give borgerne bedre muligheder for et aktivt fritids- og idrætsliv.
- Kommunalbestyrelsen har udarbejdet en alkoholpolitisk handleplan som det første skridt på vejen mod en helhedsorienteret indsats til fremme af en afbalanceret alkoholkultur. I en erkendelse af, at kommunen ikke kan klare opgaven alene, har kommunalbestyrelsen nedsat Bornholms Alkoholråd, der blandt andet skal koordinere indsatsen på området og styrke samarbejdet mellem de involverede parter.
- Der er indgået et formaliseret samarbejde mellem regionskommunen og Bornholms Idrætsråd om politikken for idrætsområdet og beslægtede områder.
- "Både og"-projektet er et kreativt og nytænkende udviklingsinitiativ for øens havne. Formålet er at udvikle havnemiljøerne ved både at styrke de eksisterende aktiviteter og samtidig udvide kredsen af brugere. Dette skal ske med udgangspunkt i en brugerreven innovationsproces. Det betyder med andre ord, at det er øens borgere, der skal udvikle visionerne for fremtidens havn. Det handler om at gentænke havnene som

”Den mest sublime form for idræt er at gabe tre gange hver morgen”

Garfield, en lasagne-elskende kat

urbane, rekreative områder og skabe nye, spændende oplevelsesrum med respekt for de autentiske og historiske miljøer til glæde for både fastboende og turister.

Det vil vi gøre

- Kommunalbestyrelsen vil fastholde et øget fokus på tværs af den kommunale virksomhed, så vi udnytter de fordele og udviklingspotentialer, der ligger i de tværfaglige samarbejder.
 - Alkoholkulturen på uddannelsesinstitutioner påvirker de unge. Uddannelsesinstitutionerne opfordres derfor til at udarbejde en lokal alkoholpolitik.
 - Kommunalbestyrelsen vil understøtte, at der også findes tilbud på kulturområdet uden for turistsæsonen.
 - Kommunalbestyrelsen vil medvirke til at igangsætte og motivere børn og unge til bevægelse og fysisk aktivitet, herunder fysiske aktiviteter som en naturlig del af skolens hverdag.
 - Eliteidrætten skal understøttes gennem partneraftaler mellem regionskommunen, erhvervslivet, idrætten og øvrige interessenter.
- Regionskommunens idrætspolitik skal medvirke til, at alle borgere – uanset handicap eller alder – tilskyndes til at deltage i idrætsaktiviteter med det formål at styrke borgernes generelle sundhedstilstand.
 - Kommunalbestyrelsen vil udvikle idrætturismen, som kan medvirke til at udvide turistsæsonen og markedsføre Bornholm over for nye målgrupper.
 - Vores projekt på ældreområdet ”Forenkling på vej” skal udbredes til både psykiatriområdet og børne- og skoleområdet. Projektet handler blandt andet om at fjerne unødvendig dokumentation og kontrol for derigennem at øge den service, som borgerne oplever.
 - Frem til 2016 vil vi gennemføre opgraderingen af cykelvejene, som er beskrevet i ”Udviklingsplan for bornholmske cykelveje”. Transportministeriet støtter projektet med ca. 50 mio. kr.
 - Kommunalbestyrelsen vil fortsætte sin indsats med at udbygge og forbedre adgangen til rekreative områder overalt på Bornholm.

VISION

Bornholm som vidensamfund

Bornholm er øen, hvor der er livslang læring for alle.

Øen er laboratorium for innovation og har et stærkt uddannelsesmiljø som grundlag for den samfundsmæssige udvikling og et erhvervsliv i vækst.

-
- Styrke samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner, kommunen og erhvervslivet, herunder skabe gode rammebetingelser for et stærkt vidensamfund
 - Etablering af fysisk uddannelsescenter for uddannelsesområdet på Bornholm, fra ungdomsuddannelser til mellemlange og videregående uddannelser samt efteruddannelser

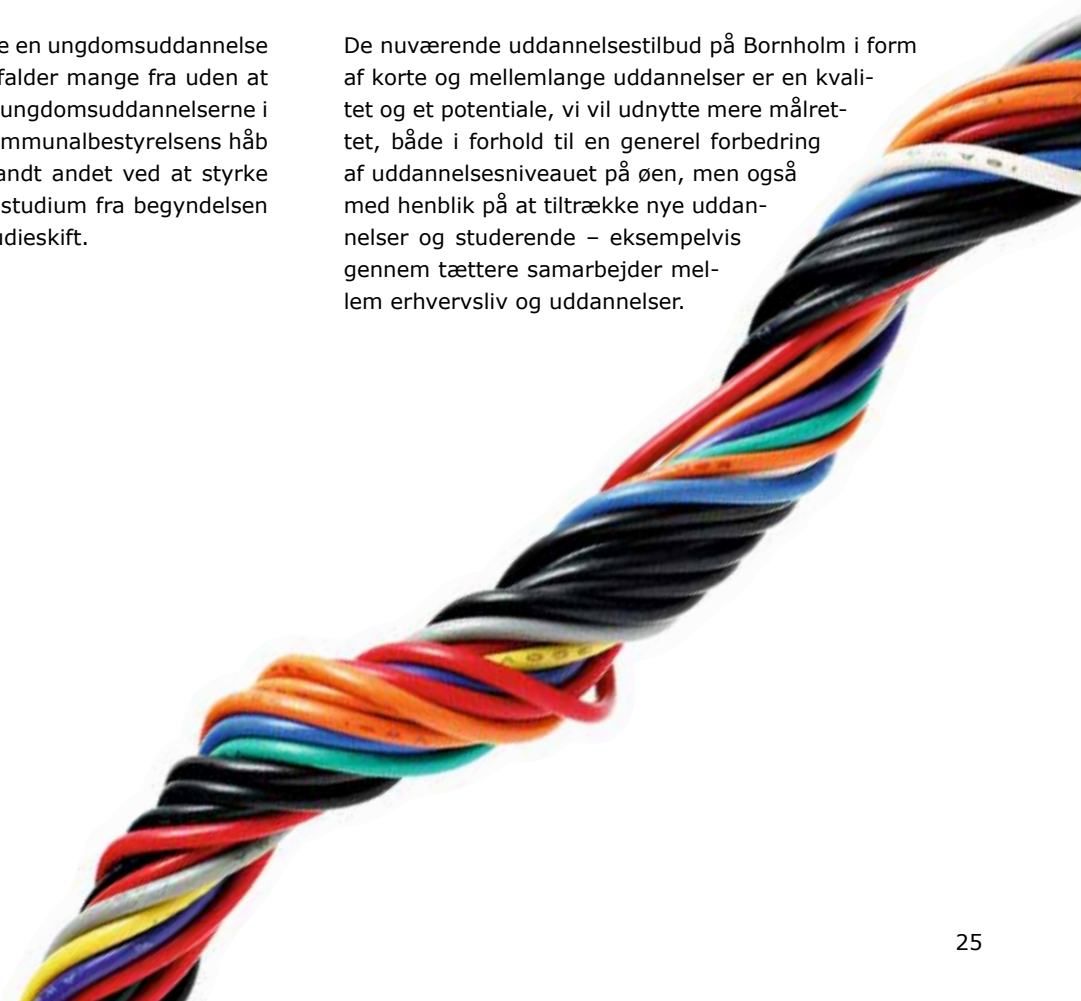
VIDEN ER GRUNDLAG FOR UDVIKLING

Kommunalbestyrelsen bakker op om de nye nationale mål, som fremgår af regeringsgrundlaget: at mindst 95 pct. af en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, og at mindst 60 pct. skal gennemføre en videregående uddannelse. Her spiller både børnehaven og folkeskolen en vigtig rolle for det enkelte barns lyst, evne og motivation for efterfølgende uddannelse.

Allerede nu påbegynder næsten alle en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Men desværre falder mange fra uden at gå i gang med en ny. Ved at samle ungdomsuddannelserne i et attraktivt campusmiljø er det kommunalbestyrelsens håb at mindske en del af frafaldet, blandt andet ved at styrke den enkelte i at vælge det rigtige studium fra begyndelsen og ved at smidiggøre eventuelt studieskift.

Campusmiljøet kan ikke gøre det alene. En praktikplads er for mange unge en forudsætning for at kunne færdiggøre en uddannelse. I kommunalbestyrelsen arbejder vi på at udvide antallet af praktikpladser på vores egne arbejdspladser, samtidig med at vi arbejder for, at private virksomheder finder det attraktivt at oprette yderligere praktik- og lærepladser, gerne som fælles praktikpladser mellem flere arbejdsgivere.

De nuværende uddannelsesstilbud på Bornholm i form af korte og mellemlange uddannelser er en kvalitet og et potentiale, vi vil udnytte mere målrettet, både i forhold til en generel forbedring af uddannelsesniveaueet på øen, men også med henblik på at tiltrække nye uddannelser og studerende – eksempelvis gennem tættere samarbejder mellem erhvervsliv og uddannelser.

Gudhjem børnehaves definition af læring

Læring for os er, når barnets erfaringer, blandt andet gennem nysgerrighed og eksperimenteren, via sansemæssige oplevelser af forskellig karakter, skaber en betydningsfuld erkendelse.

Dette kan være på baggrund af egne oplevelser eller i fællesskab med andre. Når disse erkendelser fører til brug af øget viden, dvs. når barnet handler på et højere udviklingsniveau end tidligere, er der sket en læring.

Denne proces sker til stadighed i barnet på det bevidste som på det ubevidste plan.

BØRNS GRUNDLÆGGENDE LÆRING

Børns læring starter allerede længe før, de begynder i skolen. Drevet af leg og nysgerrighed oplever og erfarer barnet verden omkring sig, og kommunalbestyrelsen vil arbejde for, at det enkelte barns læring bygges oven på dets egne erfaringer. Målet er at bevare og fastholde barnets grundlæggende lyst og motivation for at lære gennem hele livet.

Det er kommunalbestyrelsens mål, at folkeskolen skal være attraktiv for elever og forældre samt en god arbejdsplads for medarbejderne. Forskellighed ses som en styrke, der kan bidrage til et udviklende fagligt og socialt fællesskab.

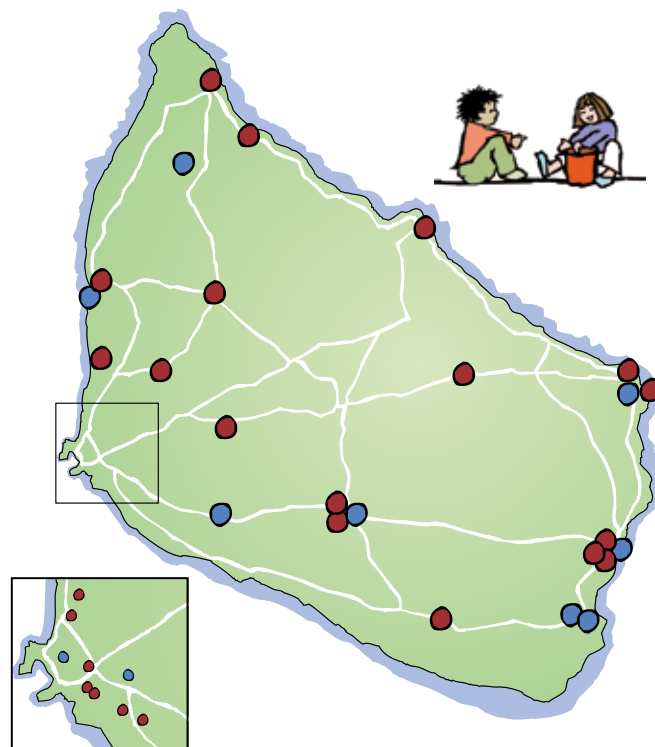
Der tages udgangspunkt i det enkelte barns stærke sider, og inklusion er et nøgleord. Ved at nedsætte klassestørrelserne fra skoleåret 2012/13 har vi givet skolerne større mulighed for at arbejde med inklusion i praksis, det vil sige, det at kunne fastholde de fleste børn i normalklasserne, eventuelt med brug af ekstra støtte.

Kommunalbestyrelsen lægger vægt på, at tidssvarende og miljømæssigt bæredygtige fysiske rammer for undervisningen virker som gode eksempler for skolernes brugere. På den måde kan skolerne ved deres brug af it og grønne teknologier være med til at fremme innovation og udvikling af det bornholmske samfund både uddannelsesmæssigt og erhvervmæssigt. På informationsteknologiområdet er det vores ambition, at den bornholmske folkeskole skal være helt i front.

Det er desuden kommunalbestyrelsens ambition, at skolerne i endnu højere grad inddrager utraditionelle undervisningsformer, der vækker elevernes nysgerrighed, lyst og evne til uddannelse gennem hele livet. For eksempel ønsker kommunalbestyrelsen både at inddrage kunst og kultur og at introducere innovation og iværksætter i undervisningen, evt. med brug af gæstelærere fra kunstmiljøet, erhvervslivet og den offentlige sektor.

Daginstitutioner på Bornholm

- Kommunale institutioner
- Private institutioner

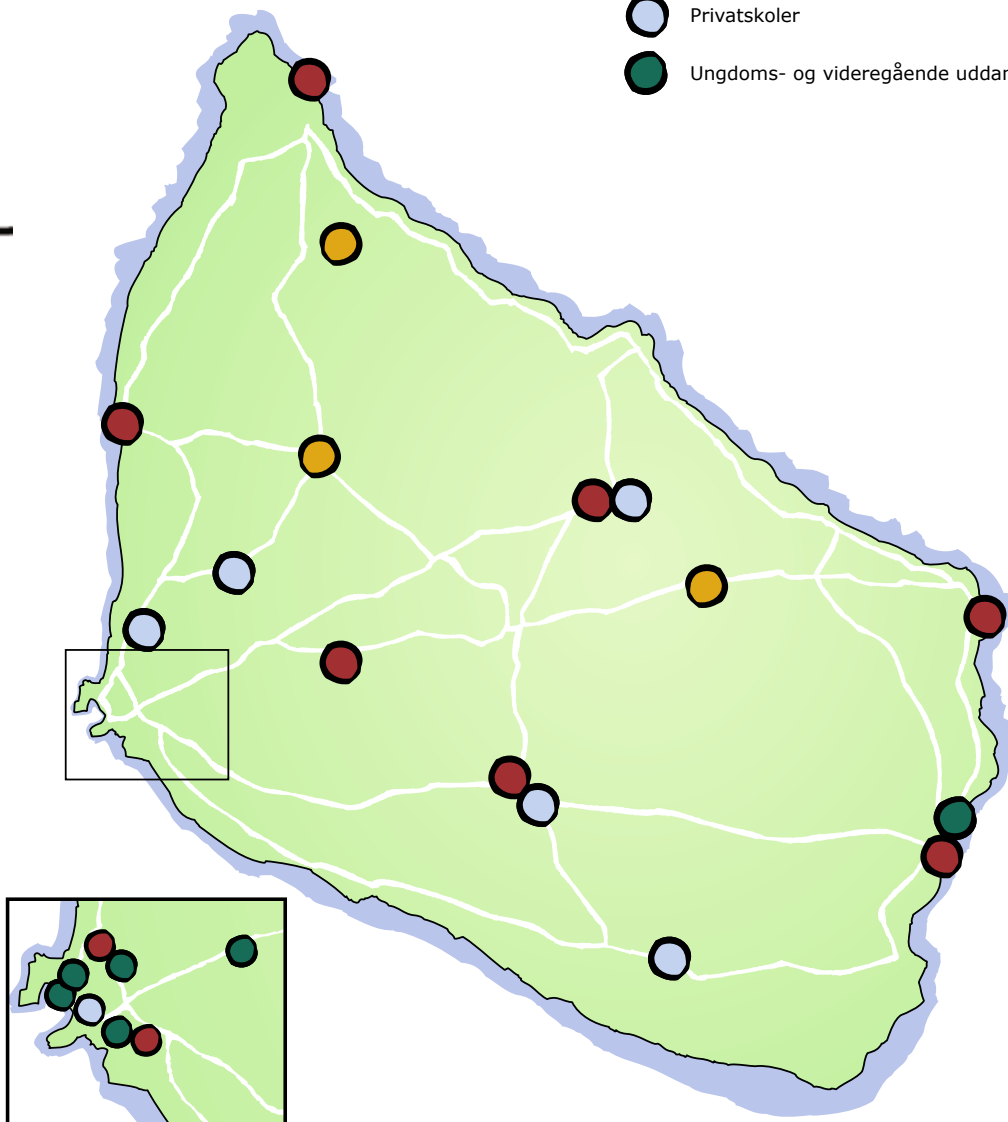
Skolen i tal

	2005	2011
Folkeskoler/afdelinger	13	10
Privatskoler	6	6
Folkeskoleelever	4.225	3.311
Privatskoleelever	950	1.063

Skoler og uddannelsesinstitutioner på Bornholm

- Folkeskoler
- Offentlige specialskoler
- Privatskoler
- Ungdoms- og videregående uddannelse

CAMPUS – NYT VIDENMILJØ BYGGER BRO

I 2010 fusionerede Bornholms Erhvervsskole, Bornholms Gymnasium og VUC Bornholm og blev til Campus Bornholm. I første omgang er campus et organisatorisk fællesskab med en samlet administration. Målet for fusionen er imidlertid en fysisk samling af al undervisning og øvrige aktiviteter, der i tidssvarende rammer kan stimulere lysten til læring – både nu og gennem resten af livet.

Campus Bornholm varetager i sin nuværende form uddannelse og kompetenceudvikling af omkring 1.500 bornholmske unge og mere end 4.000 voksne.

Det er samtidig kommunalbestyrelsens mål at samle endnu flere af de bornholmske uddannelsesinstitutioner og videnmiljøer i et bygningsmæssigt fællesskab for dermed at sikre de unge en god overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelse og videre til videregående uddannelse eller et aktivt erhvervsliv. Det drejer sig først og fremmest om 10. klassecentret og Ungdommens Uddannelsesvejledning.

På det strategiske niveau er det kommunalbestyrelsens målsætning at skabe optimale rammer for samarbejdsrelationerne mellem erhvervsliv og uddannelses- og videnmiljøer.

VIDEREGÅENDE UDDANNELSER PÅ BORNHOLM

Udbuddet af videregående uddannelser på Bornholm er forholdsvis begrænset. I en årrække har det været muligt at tage flere af de såkaldte professionsbacheloruddannelser på Bornholm. Det drejer sig om uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver. Herudover er der også på bachelorniveau glas- og keramikuddannelsen, som kun findes på Bornholm. Senest er Bornholm blevet et af hjemstederne for efteruddannelsen som master i oplevelsesledelse i yderområder (MOLLY) og diplomuddannelsen i ledelse.

For at øge de videregående uddannelsesmuligheder på Bornholm har regionskommunen indgået et samarbejde med Syddansk Universitet om at udbyde dele af et masterforløb i offentlig ledelse på Bornholm. Derudover arbejdes der på at kunne tilbyde HD 1. del på Bornholm.

Til at varetage kontakten med forskellige uddannelsesudbydere blev Bornholms Akademi på Snorrebakken oprettet i sin tid. Akademiet er en uafhængig, selvejende institution, der har til formål at understøtte uddannelses- og forskningsindsatsen i overensstemmelse med de bornholmske behov og i samarbejde med både regionale og lokale uddannelses- og forskningsinstitutioner.

Bornholms Akademi skal blandt andet:

- Tage initiativ til at fremme samarbejde mellem forsknings- og uddannelsesinstitutioner om udbud af uddannelser
- Initiere nye uddannelser og forskningsområder på Bornholm
- Fremsætte forslag til Undervisningsministeriet om, hvordan midlerne til udlagt undervisning og andre undervisningsrelaterede midler bør anvendes på Bornholm
- Etablere og administrere fysiske rammer for udlagt undervisning i det omfang, dette ikke finder sted på de eksisterende uddannelses- og forskningsinstitutioner
- Og i øvrigt tage hånd om aktiviteter, der kan bidrage til at styrke uddannelseskompetencerne på Bornholm

UDDANNELSERNE UNDER PRES

Bornholm står generelt over for en uddannelsesmæssig udfordring. Bornholm er i forvejen kendetegnet ved et relativt lavt uddannelsesniveau, og selv mange af de traditionelle erhvervsuddannelser er nu sat under pres. Det skyldes dels et forholdsvis stort frafald og mangel på praktikpladser, dels at der gennem de senere år er sket et markant fald i antallet af unge, der ønsker at tage en erhvervsuddannelse.

Det betyder, at en række erhvervsuddannelser er truet af lav søgning, og det er derfor vigtigt for at kunne bevare udbuddet af uddannelser på Bornholm, at vi kan indgå i strategiske samarbejder med uddannelsesinstitutioner i resten af landet. Fordelen ved sådanne samarbejder er, at Bornholm kan beholde grundforløbet, mens uddannelsens hovedforløb placeres på samarbejdsinstitutionen.

BIBLIOTEKER – EN VEJ TIL VIDEN OG INFORMATION

De bornholmske biblioteker tilbyder decentral informations- og kulturformidling til enhver, der opholder sig på Bornholm. Lokalsamfundenes informationsbehov skal tilgodeses i bibliotekernes materialeforsyning, og bibliotekerne skal samarbejde bredt med de øvrige virksomheder og foreninger, som er aktive i lokalsamfundene.

Kommunalbestyrelsen ønsker at fastholde en decentral biblioteksstruktur, også selv om det er en lidt dyrere måde at drive bibliotek på. Alle bibliotekernes tilbud er til rådighed overalt, og samtidig kan borgerne låne musik, film og lyd-bøger over internettet.

Ved at indføre ubemandet åbningstid på flere biblioteksfilialer har vi kunnet yde en langt bedre service over for de mange lånere, som i forvejen er i stand til at betjene sig selv, og samtidig også en bedre service over for de borgere, der har behov for hjælp i den sparsomme åbningstid. Succesen er så stor, at vi agter at udvide servicen til at gælde alle bibliotekerne på Bornholm.

VIDENUDVIKLING I ERHVERVSLIVET

På Bornholm har vi allerede et godt fundament for at udvikle et "vidensamfund" i kraft af gode og nære relationer mellem uddannelsesinstitutionerne, forskningscentret CRT (Center for Regional- og Turismeforskning) samt specialiserede erhvervsrådgivere i både Business Center Bornholm og Væksthus Hovedstadsregionen.

Bornholms Vækstforum har gennem en årrække arbejdet med at etablere og udvikle erhvervsklynger. Der er i dag tre såkaldte "klyngeuniverser" inden for henholdsvis oplevelser, fødevarer og grøn teknologi.

Med afsæt i dette samarbejde er det kommunalbestyrelsens ønske, at der etableres flere samarbejdsrelationer mellem det bornholmske erhvervsliv og universitets- og forskningsverdenen.

I kommunalbestyrelsen vil vi arbejde for, at der etableres endnu tættere forbindelser mellem folkeskolerne, ungdomsuddannelserne og erhvervslivet, blandt andet i regi af det nye campusmiljø.

Ansættelse af akademisk uddannet arbejdskraft har vist sig at være en god investering for mange private virksomheder.

Hvad er klyngeuniverser?

Et klyngeunivers eller en erhvervsklynge er en gruppe af virksomheder med nogle indbyrdes relationer. Det kan være beslægtede virksomheder, der er i samme branche og konkurrerer på det samme marked, hvorfor de trækker på de samme regionale ressourcer. De beslægtede virksomheder kan både rivalisere og samarbejde, og begge dele kan være med til at gøre dem mere konkurrencedygtige.

Derfor vil kommunalbestyrelsen opfordre til, at flere virksomheder benytter de nationale ordninger, der gør det økonomisk fordelagtigt at ansætte akademikere.

VIDENUDVIKLING I DEN OFFENTLIGE SEKTOR

Bornholms Regionskommune er arbejdsgiver for omkring 4.500 medarbejdere og spiller således en betydelig rolle i opkvalificering af den samlede bornholmske arbejdsstyrke.

Der er et stadigt stigende fokus på at kunne levere mere service til flere borgere for færre midler. Effektivisering, innovation og omstruktureringer er således vilkår, som regionskommunens medarbejdere skal kunne håndtere. Vi har fokus på medarbejdernes løbende kompetenceafklaring og følger op med relevant efteruddannelse for at kunne yde kvalificeret og økonomisk fordelagtig service over for borgere og erhvervsliv.

Bornholm Vækstforum

Bornholms Regionskommune har som den eneste kommune sit eget regionale vækstforum. De regionale vækstfora blev oprettet i forbindelse med kommunalreformen i 2007 med det formål at styrke den økonomiske vækst i alle egne af landet.

Business Center Bornholm

BCB har som mål at medvirke til at skabe vækst i det bornholmske erhvervsliv til størst mulig gavn for hele det bornholmske samfund.

Væksthus Hovedstadsregionen

Væksthuset giver uvildig sparring til ledere for vækstorienterede virksomheder om forretningsudvikling.

DER SKAL HANDLING TIL ...

Det gør vi allerede (eksempler)

- Der arbejdes med skolepolitiske målsætninger og en langsigtet plan på dagtilbudsområdet.
- Kommunalbestyrelsen har valgt at arbejde målrettet med inklusion af børn i de kommunale institutioner. Målene for inklusionsarbejdet er, at færre børn ekskluderes (det vil sige, bliver flyttet fra sin oprindelige klasse til specialundervisning), at ressourcerne anvendes effektivt, at kvaliteten i de almene tilbud forøges, og at alle regionskommunens institutioner på børneområdet deltager i at udvikle en inkluderende pædagogik.
- I takt med det faldende børnetal har kommunalbestyrelsen tilpasset skolestrukturen for at optimere ressourceanvendelsen. Yderligere strukturtilpasninger kan også blive aktuelle fremover.
- Gennem projektet "Uddannelse til alle" arbejder kommunalbestyrelsen målrettet på at opfylde målet om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdoms- eller erhvervsuddannelse.
- Campus Bornholm arbejder med den fysiske realisering af campusbyggeriet i tilknytning til erhvervsskolens nuværende bygninger.
- Campus Bornholm og Dansk Byggeri Bornholm har i fællesskab iværksat en kampagne om at skaffe praktikpladser til unge.

- Kommunalbestyrelsen arbejder med innovation i tilknytning til ældreområdet, hvor velfærdsteknologi i form af for eksempel robotstøvsugere, pilledispensere og andre opfindelser både kan øge borgerens mulighed for at være selvhjulpne og samtidig være med til at frigøre personaleressourcer til personlig pleje.
- Kommunalbestyrelsen støtter de unges udsyn gennem deltagelse i internationalt ungdomssamarbejde, herunder i regi af Euroregion Baltic og Fire Hjørner-samarbejdet.

Det vil vi gøre

- Det er forsat en udfordring at tilpasse dagtilbuds- og skolestrukturen til det stadigt faldende børnetal og samtidigt opnå fornemme faglige resultater. Der vil derfor være fokus på fagligt, pædagogisk, økonomisk og geografisk bæredygtige enheder.
- Kommunalbestyrelsen vil støtte op om etableringen af en bornholmsk skoletjeneste, der samler og øger kvaliteten af tilbuddene fra de bornholmske kulturinstitutioner til de bornholmske skoler.
- Visionen om Bornholm som vidensamfund hænger uløseligt sammen med en moderne informationsteknologisk infrastruktur, der gør det muligt at kommunikere og sende og modtage data til og fra omverdenen. Kommunalbestyrelsen vil arbejde for, at der gennem et offentligt-privat samarbejde bliver etableret et

højhastighedsinternet til konkurrencedygtige priser til erhvervslivet og de bornholmske husstande.

- Kommunalbestyrelsen vil støtte arbejdet for at rejse den nødvendige finansiering af nyt attraktivt campusbyggeri, der med gode fysiske rammer kan tilbyde attraktive uddannelser til gavn for de unge og for erhvervslivet.
- Kommunalbestyrelsen vil facilitere et samarbejde mellem forskningscentret CRT, Bornholms Akademi og Campus Bornholm, der får til opgave at give visionen om Bornholm som vidensamfund yderligere indhold. Bornholms erhvervsliv, herunder Bornholms Vækstforum og Bornholms Erhvervsråd, inddrages i arbejdet.
- Vi vil aktivt opsøge institutioner for videregående uddannelser med henblik på at få lagt moduler af uddannelser på Bornholm i de tilfælde, hvor Bornholm kan tilbyde uddannelserne noget specielt. Hensigten er dels at tiltrække aktiviteter, men også at give det bornholmske erhvervsliv muligheder for at knytte tættere kontakt til videninstitutioner. Vi vil i den sammenhæng arbejde på at stille relevante opholds- og undervisningsfaciliteter til rådighed for uddannelserne samt arbejde for at større virksomheder og organisationer kan sponsorere dele heraf. Som ejer af flere større kommunale virksomheder vil vi også aktivt arbejde for, at disse engagerer sig i samarbejdet med diverse videninstitutioner.
- Det er afgørende, at uddannelsesniveaueet på Bornholm generelt øges. Som arbejdsgiver vil vi derfor selv sørge for en struktureret kompetenceudvikling hos vores medarbejdere, ligesom vi vil søge at påvirke vores leverandører i samme retning.
- Bibliotekerne har øget tilgængeligheden. Ud over den betjente åbningstid er alle øens syv biblioteker nu åbne for selvbetjening hver dag året rundt fra kl. 8 til kl. 22. Kommunalbestyrelsen vil aftale bibliotekernes udvikling i åben dialog med brugerne og ansatte.
- Det høje frafald på ungdomsuddannelserne skal sættes ned. Noget af frafaldet kan relateres til misbrugsproblemer blandt de unge, og kommunalbestyrelsen vil derfor tilbyde øget forebyggelse gennem mere motion samt oplysning om alkohol og stoffers negative konsekvenser. Målgruppen er børn og unge i folkeskolen samt forældrene.
- Efter afslutning af projektet "Uddannelse til alle" vil vi sikre videreførelse af indsatsen med henblik på at leve op til de politiske ambitioner på uddannelsesområdet. Dette skal ske via samarbejder med de forskellige interner og eksterne aktører på området.
- Som arbejdsgiver vil vi prioritere altid at have et stort antal relevante uddannelses- og praktikpladser.

”Det er ikke den stærkeste af arterne, der overlever, heller ikke den mest intelligente, men den der reagerer bedst på forandringer.”

Charles Darwin

VISION

Grøn bæredygtig ø

Bornholm er en grøn ø, der baserer sig på alternativ energi. Vi eksporterer alternativ energi og viden derom.

Den grønne bevidsthed er allestedsnærværende i det bornholmske samfund, både politisk, erhvervsmæssigt og hos den enkelte borger.

-
- Der skabes arbejdspladser og økonomisk vækst i kraft af grøn alternativ teknologi
 - Udvikling af trafikale forhold både privat og kollektiv, der er baseret på alternativ energi
 - Der skal etableres strukturer, der understøtter den grønne tanke, og som samtidig fremmer den enkelte borgers ansvar for egen sundhedstilstand
 - Fremme et eksperimentelt miljø der udvikler, formidler og deler viden om muligheder
 - I kommunens møde med borgerne fremmes bornholmernes ejerskab til visionen om grøn bæredygtig ø
 - Udvikling af miljørigtigt byggeri

KLIMAKOMMUNEN BORNHOLM

Debatten om klimaændringer har øget bevidstheden om, at fremtidens miljø afhænger af, hvordan vi handler nu. Her er helhedstænkning en vigtig forudsætning for samlet bæredygtighed, ikke mindst inden for energi, miljø og klima.

Kommunalbestyrelsen ønsker at bringe Bornholm ind i fremtiden som en bæredygtig, ressourcestærk og attraktiv ø, og vi opfatter den rette håndtering af energi, miljø og klima som en betingelse for sundhed, livskvalitet, erhvervsudvikling med mere – både nu og i fremtiden. Derfor var vi ikke sene til frivilligt at melde os som klimakommune, da Danmarks Naturfredningsforening lancerede begrebet, og i 2009 forpligtede kommunalbestyrelsen sig med sin underskrift til at leve op til klimakommunemålene.

Klimaforandringerne skaber allerede nu store udfordringer for den kommunale planlægning. Ikke mindst de senere års kraftige skybrud og snefald har synliggjort problemerne. De øgede nedbørsmængder kræver en bedre afledning af overfladevand. Eksisterende og nyt byggeri skal sikres mod oversvømmelse, og landskabets evne til at tilbageholde vand skal forbedres, for eksempel gennem etablering af nye vådområder, der samtidig kan fungere som rekreative arealer og som arealer, der øger den biologiske mangfoldighed.

På længere sigt skal vi reducere den samlede CO₂-udledning fra Bornholm ved at gøre en indsats især inden for elforsyning, varmforsyning, byggeri og transport i såvel den private som i den offentlige sektor, således at alle medvirker til at gøre Bornholm grønnere. Ved at styrke Bornholms position som "grøn ø" ønsker kommunalbestyrelsen hermed, at Bornholm skal være kendt som "Bright Green Island".

Regionskommunens klimamål

- at reducere regionskommunens CO₂-udledning med mindst 3 pct. pr. år og Bornholms samlede CO₂-udledning med mindst 5 pct. hvert andet år, frem til år 2025
- at udarbejde og offentliggøre opgørelser over CO₂-udledningen
- at sætte handling bag intentionerne i Bornholms Energistrategi 2025 om at gøre Bornholm til et CO₂-neutralt samfund baseret på bæredygtig og vedvarende energi i år 2025
- at udarbejde en klimahandlingsplan for regionskommunens indsats, der løbende viser, hvilke tiltag vi vil fokusere på det/de kommende år samt løbende orientere om igangværende projekter

*"Nogle mennesker føler regnen.
Andre bliver blot våde"*

Bob Dylan

BRIGT GREEN TEST ISLAND

Bornholm har på få år udviklet sig til at blive et af de foretrukne steder i verden for danske og internationale virksomheder, videninstitutioner og organisationer, der ønsker at teste og demonstrere nye grønne teknologier. Årsagen er, at øens geografiske afgrænsning og højt udviklede vand-, varme- og elsystemer gør det nemt at måle effekten af energi- og miljørigtige tiltag.

I øjeblikket huser Bornholm en lang række forsøg og demonstrationsprojekter, der har elbiler, solceller, energirigtigt byggeri og udviklingen af et intelligent elsystem i fokus. Forsøgene har deltagelse af seksten partnere fra ti lande, blandt andet Siemens, IBM, Danmarks Tekniske Universitet og Energinet.dk. På baggrund af den store interesse for at benytte Bornholm som testsamfund, har Bornholms Vækstforum besluttet at støtte et projekt under Væksthus Hovedstadsregionen, der skal udvikle en beregningsmodel, der kan gøre bornholmske testresultater endnu mere præcise og brugbare i resten af verden.

Vedvarende energi

En del af vores energiforbrug handler om vores personlige adfærd, og om at vi som forbrugere udnytter energien på den rigtige måde, og på de rigtige tidspunkter.

Igennem mange år har kommunalbestyrelsen arbejdet på at udnytte vedvarende energikilder, så vi reducerer importen af fossile brændstoffer til Bornholm. For eksempel har de kommunalt ejede energiproducerende selskaber Østkraft Produktion A/S og Biokraft A/S sammen med andre

selskaber i mange år arbejdet for at udnytte vedvarende energi fra vind og biomasse.

Bornholm er langt med udbygning af fjernvarme baseret på biomasse. Inden for et par år vil det i de fleste større byer være muligt at opvarme bygningerne uden brug af fossile brændstoffer, hvorved vores samlede forbrug af olie til opvarmning reduceres kraftigt. Også uden for de større byer er det med individuelle løsninger muligt at opvarme bygninger helt eller delvist med vedvarende energikilder.

Kommunalbestyrelsen ønsker fortsat at øge Bornholms energiforsyningsikkerhed med vedvarende energikilder,

således at andelen af fossile brændstoffer mindskes til et minimum og på sigt udfases.

Energi fra vedvarende energikilder er sværere at regulere i forhold til energiforbruget. Derfor vil en af fremtidens udfordringer være at få energiproduktionen til at møde forbrugernes behov for energi.

Det kommunalt ejede elforsyningselskab Østkraft Holding A/S indgår i et partnerskab med blandt andet IBM om et projekt (Eco-Grid), der skal undersøge, hvordan denne problemstilling kan løses bedst muligt. Det handler blandt andet om, at elselskaber får adgang til at styre tidspunktet for noget af forbrugernes energiforbrug.

Grønt byggeri

Kommunalbestyrelsen vil fortsætte indsatsen for at fremme bæredygtigt byggeri, både i privat og offentligt regi, dels gennem information og gode eksempler, og dels ved at støtte uddannelsen af "grønne håndværkere" i bæredygtigt byggeri.

I vores eget regi er de nye plejeboliger på Snorrebakken opført som energirigtigt byggeri med supplerende solcelleanlæg.

Kommunalbestyrelsen bakker endvidere op om det private projekt "Green Solution House", hvor tilblivelsen af et grønt conferencecenter skal foregå bæredygtigt "fra vugge til grav", det vil sige, at alle byggematerialer skal kunne genanvendes.

MOD ØGET BÆREDYGTIGHED

Som et led i at nå vores vision om Bornholm som en grøn bæredygtig ø vil vi arbejde for at få en højere andel af økologi i den kommunale drift. Det vil synliggøre øens grønne profil, samtidig med at brugerne får mad, der er produceret miljøvenligt og med mindre spild. Derudover vil det bidrage til, at den lokale økologiske fødevarerproduktion vil vokse med øget afsætning og flere arbejdspladser til følge. Vores mål er at hæve niveauet for økologi i den kommunale drift til minimum 60%.

I 2008 blev Bornholm udnævnt til den første Fair Trade-ø i Norden, og kommunalbestyrelsen ser en forbindelse mellem Fair Trade-tanken og vores ambitioner om, at Bornholm skal være Bright Green Island. Begge dele handler om ansvarlighed og bæredygtighed.

Trafik

Vi skal også reducere CO₂-udledningen fra den offentlige og private transport. Udledning af miljøskadelige stoffer kan reduceres gennem øget anvendelse af kollektiv trafik, cykeltransport og andre alternativer til den traditionelle individuelle biltrafik. Målet er, at kollektiv og miljøvenlig transport skal løfte det meste af fremtidens trafikale vækst.

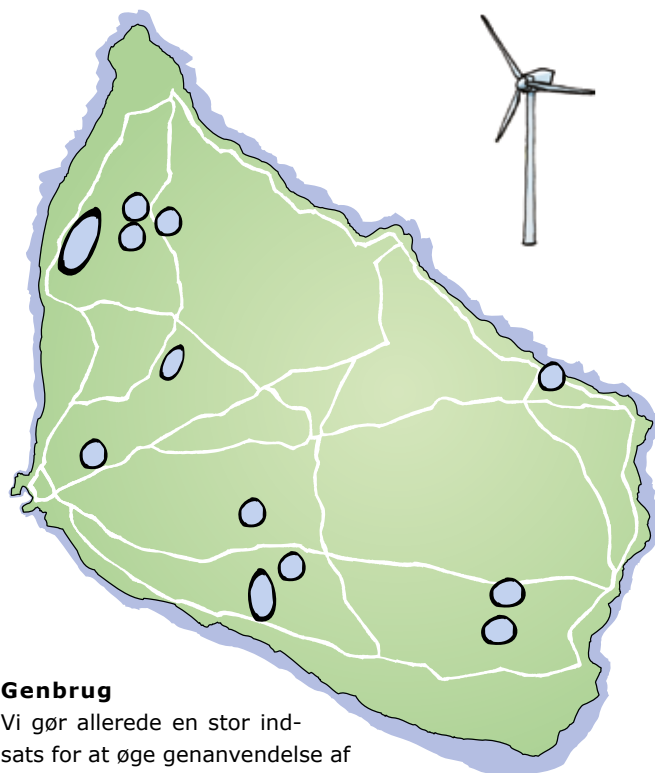
Kommunalbestyrelsen prioriterer direkte og hurtige busforbindelser mellem Rønne og øens største byer. De hurtige busforbindelser skal derudover kombineres med forbindelser imellem de øvrige byer, og køreplanerne tilrettelægges, så de så vidt muligt imødekommer borgernes transportbehov.

Områder med vindmøller på Bornholm

Det er imidlertid vanskeligt med så lille et befolkningsgrundlag at tilgodese alle de mange individuelle transportbehov i forbindelse med transporten til og fra arbejde, skole og uddannelsesinstitutionerne samt til og fra færge- og flyforbindelserne. På sigt kan mange af disse individuelle transportbehov løses ved blandt andet at lægge mere transport over på elsiden. Bornholms relativt korte afstande gør, at det er oplagt, at persontransport foregår i eldrevne biler. Der er de seneste år kommet en del elbiler på markedet, og flere kommer til. Derfor har kommunalbestyrelsen også støttet et projekt, hvor 20 familier på Bornholm fik stillet en elbil til rådighed i 3 måneder (ChoosEV).

Regionskommunen har selv anskaffet tre elbiler. Hermed er vi med til at løse nogle af de "børnesygdomme", som anvendelsen af ny teknologi ofte fører med sig. Kommunalbestyrelsen ønsker fortsat at fremme udbredelsen af elbiler på Bornholm blandt andet gennem udbygning af en infrastruktur, der tilgodeser elbiler.

Østkraft Holding A/S har også indkøbt en elbil i forbindelse med EDISON-projektet, hvor hensigten er at afprøve elbilers fremtidige betydning som bufferkapacitet til den vedvarende energi gennem intelligent opladning; det vil sige, at bilen oplades på tidspunkter, hvor der er overskud af vedvarende energi, og hvor strømmen derfor er billigere.

Genbrug

Vi gør allerede en stor indsats for at øge genanvendelse af affald fra de bornholmske husstande, så andelen, der forbrændes, bliver mindre. Alligevel er det vores ambition, at vi i fællesskab vil blive endnu bedre til at sortere og at genanvende den stigende affaldsmængde.

Natur

Bornholms enestående natur og landskaber skal beskyttes og bevares, så de fortsat kan danne rammen om "det gode liv" på Bornholm. Kommunalbestyrelsen vil arbejde for at pleje og sikre den biologiske mangfoldighed i naturen, så vi kan leve op til internationale og nationale bestemmelser og samtidig sikre gode muligheder for naturoplevelser. Kommunalbestyrelsen vil arbejde for, at skovene og de grønne områder kommer til at spille en væsentlig rolle, der gavner klimaet, produktionen af træ, biodiversiteten, rent vand, friluftsliv og folkesundhed og en sikker forsyning med vedvarende energi.

DER SKAL HANDLING TIL ...

Det gør vi allerede (eksempler)

- Brandingstrategien "MERE Bornholm", med visionen "Bright Green Island 2014" omfatter en række indsatser, herunder innovation og anvendelse af ny teknologi, der skal medvirke til at gøre Bornholm kendt som grøn ø. Der eksperimenteres med vedvarende energikilder og transportomlægning, for eksempel gennem et test- og demonstrationsprojekt med elbiler, intelligent udnyttelse af energi og andre fuldskalaprojekter.
- Ved hjælp af energistyring og renoveringer arbejdes der for, at de kommunale bygninger fremstår som forbillede for energi- og miljørigtig drift. Kommunalt nybyggeri skal fremover udføres som bæredygtigt byggeri, for eksempel under anvendelse af klimazoneopdeling, grønne tage, miljørigtige materialer, intelligente energistyrings-systemer og CO₂-neutral varmforsyning.
- I arbejdet for at nedbringe CO₂-udledningen indgår en øget anvendelse af alternative energikilder, blandt andet vindmølleenergi og solceller. Vindmøller producerer i dag ca. 23 pct. af Bornholms samlede energiforbrug, og kommunalbestyrelsen arbejder med muligheden for at udpege områder til nye vindmøller. I 2011 er der desuden iværksat en stor kampagne for nye solceller, primært i form af mindre, private anlæg.
- Trafikmængden på Bornholm er stadig stigende. Kommunalbestyrelsen prioriterer derfor bedre offentlig bus-transport med miljøvenligt materiel og fremme af cykliste. For at aflaste Rønnes bymidte gennemføres nu en ny omfartsvej omkring Rønne. Heri indgår også væsentlige forbedringer for cyklisterne, ikke mindst omkring havneområdet.

Det vil vi gøre

- I de kommende år vil kommunalbestyrelsen øge indsatsen for at aflede overfladevand, så vi bliver bedre i stand til at undgå de oversvømmelser, der på det seneste er oplevet, for eksempel i Rønne.
- Vi fortsætter arbejdet med at nedbringe CO₂-udledningen, for eksempel gennem yderligere energikrav til nybyggeri og investeringer i nye alternative energiformer som vind- og solenergi.
- Kommunalbestyrelsen vil fortsætte arbejdet med at sikre Bornholms naturområder og sikre biodiversitet og tilgængelighed til naturområder. Vi vil fremme et mere økologisk og bæredygtigt landbrug, gå foran inden for energi- og klimavenligt byggeri, bruge forskellige vedvarende energiformer og blive endnu bedre til miljøvenlig affaldshåndtering.
- Det private byggeprojekt ved Rønne, "Green Solution House", skal demonstrere miljørigtigt byggeri efter principper om energiforbrug og genanvendelighed og følges derfor nøje af kommunalbestyrelsen. Vi arbejder desuden med information og vejledning om bæredygtigt byggeri, herunder andre demonstrationsprojekter med eksempler på energiforbedringer.
- Vi vil arbejde videre med information og udbredelse af alternativ energiudnyttelse, der skal sikre, at Bornholm fortsat ligger i front som "Bright Green Island", nationalt såvel som internationalt.

VISION

Økonomisk bæredygtig ø

Bornholm er øen med befolkningsfremgang og et erhvervsliv i stadig vækst.

Vi har en god økonomi i kommunen med stigende indtægter.

-
- Udvikling af rammebetingelser for vækst
 - Understøtte uddannelse som erhverv samt kunstmiljøer og alternativ teknologi som grundlag for erhvervsudvikling
 - Rammebetingelserne for pendlere, herunder tiltrækning af flere pendlere, gøres mere attraktive

ET TILBAGEBLIK

Indtil begyndelsen af 1980'erne var der økonomisk balance på Bornholm – eller med et mere moderne udtryk: Bornholm var dengang en økonomisk bæredygtig ø baseret på de traditionelle erhverv som fiskeri, landbrug og turisme. Arbejdsløsheden var lav og befolkningssammensætningen afbalanceret (kun de helt unge var i undertal), sammenlignet med resten af landet.

Siden er der sket meget. Østersøfiskeriet kollapsede endeligt i begyndelsen af 1990'erne efter nogle fantastisk gode år og tog mange følgevirksomheder med sig i faldet. Landbruget og forarbejdningsindustrien har rationaliseret og omstruktureret, og klarer sig stadig, men med langt færre beskæftigede.

Hurtigfærgeforbindelserne har gjort det muligt for mange flere at besøge Bornholm, men antallet af turistovernatninger på Bornholm er alligevel faldet. Det skyldes primært, at det er blevet attraktivt at holde flere, men kortere ferier, og at Bornholm som destination har fået betydelig konkurrence, ikke mindst fra Polen og det tidligere Østtyskland.

Alt i alt er der forsvundet rigtig mange arbejdspladser, og hvor ø-beliggenheden tidligere var en fordel, for eksempel for østersøfiskeriet, er den nu blevet en barriere på grund af transporten. Det betyder, at det er blevet vanskeligt overhovedet at finde job på Bornholm. Når de unge som hidtil forlader øen for at få en uddannelse, kan de således ikke være sikre på at kunne finde et attraktivt job, hvis de vender tilbage.

Samlet betyder disse samfundsændringer, at vi er blevet ca. 7.000 færre bornholmere i løbet af de sidste tredive år, og at borgernes gennemsnitsalder er øget fra 37,5 år til 44,9 år.

I kommunalbestyrelsen er vi bevidste om, at denne udvikling hverken kan eller må fortsætte. For tiden vokser presset på de kommunale udgifter, samtidig med at vores indtægter falder. Ifølge vores prognoser kan vi forvente, at yderligere 4.000 bornholmere vil trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet de næste ti år, og så vil den nuværende arbejdsløshed formentlig blive afløst af enten en ny efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft eller af nedlæggelse af flere arbejdspladser.

Kommunalbestyrelsens største udfordringer kan således beskrives med få ord: Større tilgængelighed, øget bosætning og flere arbejdspladser, og de tre områder hænger uløseligt sammen.

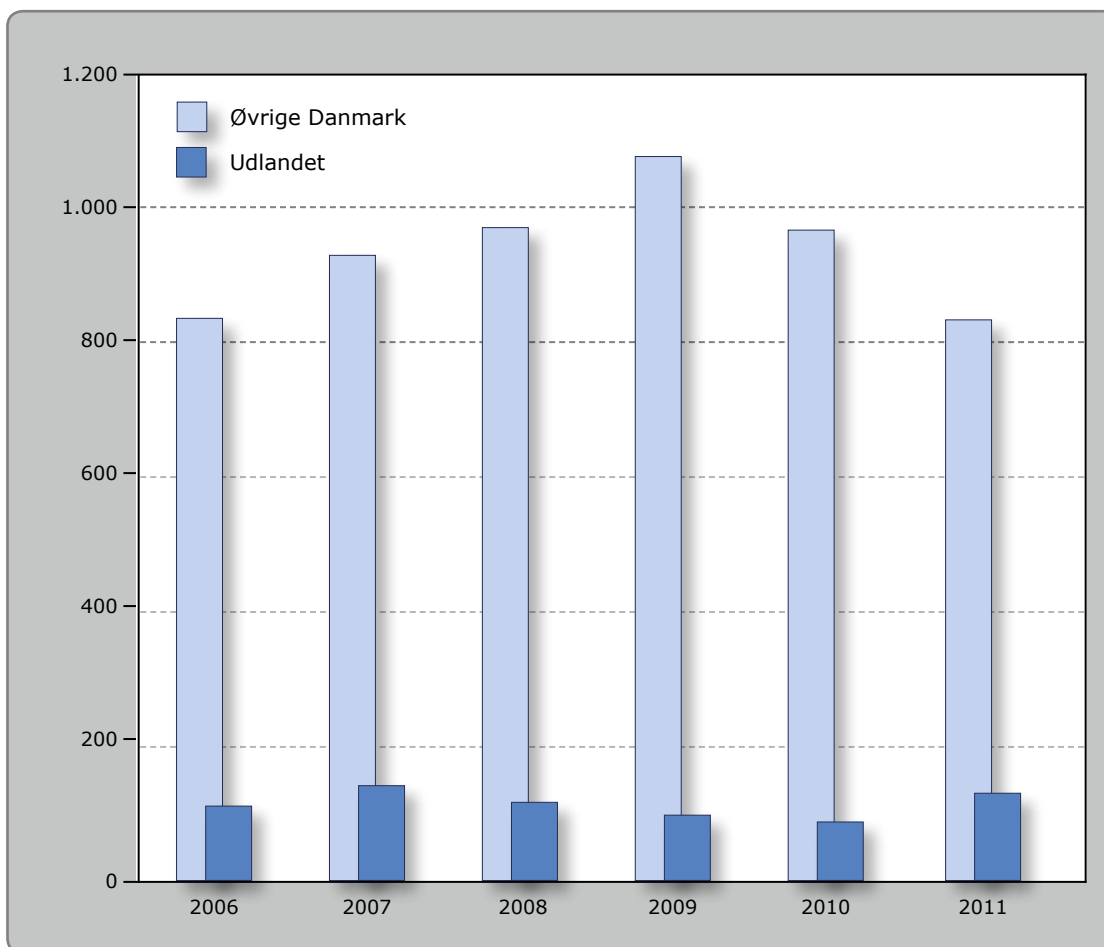
STØRRE TILGÆNGELIGHED

Transporten til og fra øen er blandt de vigtigste af erhvervslivets rammevilkår. En forudsætning for at gøre Bornholm til en økonomisk bæredygtig ø er derfor, at Bornholm trafikalt set bliver ligestillet med resten af landet, så virksomhederne får mulighed for at konkurrere på lige vilkår.

Ligesom det er statens opgave at udbygge motorvejsnettet, er det også staten, der løbende skal sikre, at der er stabile, hyppige og direkte forbindelser mellem Bornholm og det øvrige land til rimelige priser. Staten skal herudover medvirke til at sikre tilsvarende forbindelser til Tyskland og Polen. Det gælder for såvel person- og biltransport som for godstransport.

Kommunalbestyrelsen vil gennem sit arbejde i Kontaktrådet for trafikbetjening af Bornholm sikre, at de mange – og desværre også ofte modsatrettede – interesser i transporten til og fra Bornholm så vidt muligt bliver tilgodeset, hvad enten det drejer sig om hensynet til godset, turisterne eller borgerne.

Figur 5. Udpending fra Bornholm, 2006 - 2011

Figuren viser udviklingen i antallet af bornholmske pendlere i perioden fra 2006 til 2011.

Kilde: Danmarks Statistik

Figuren viser også, hvor mange der pendler til et sted i Danmark og hvor mange der pendler til udlandet.

Det er kommunalbestyrelsens ønske, at Bornholm får del i de muligheder for øboeres billigere flytransport, som EU har godkendt. Her er der tale om statstilskud som en social foranstaltning, som bruges på en lang række øer i EU. Statstilskuddet kan enten være en fast procentdel af billetens pris, eller det kan være fjernelse af moms, flyafgifter, landingsafgifter m.v. Ordningen kræver finansiering fra statens side for at kunne realiseres.

ØGET BOSÆTNING

Hvert år flytter 1.000-1.500 personer til og fra Bornholm – men lidt flere fra end til. Gennem mange år har vi dog haft en lille nettotilflytning i stort set alle aldersgrupper, bortset fra de helt unge, som omvendt forlader øen i stort antal.

Kommunalbestyrelsen glæder sig over, at vores flytteanalyser viser, at mange flere har lyst til at bo på Bornholm, men at manglen på job og transporten til og fra øen tilsammen udgør de største barrierer for tilflytningen. Vi skal derfor finde en balance, der på samme tid tilpasser struktur og serviceniveau til den stadige befolkningstilbagegang på den ene side og understøtter Bornholms omdømme som attraktivt sted at slå sig ned på den anden.

Et af de største bosætningspotentialer findes i regionskommunens byområder, hvor levende og attraktive bymiljøer forenes med et overkommeligt prisniveau.

Byernes roller

De bornholmske byer danner tilsammen et bymønster, hvor hver enkelt by har sin plads, alt efter størrelse og hvilke funktioner byen rummer.

De forskellige roller giver byerne forskellige muligheder for udvikling, men vi er nødt til at se i øjnene, at "udvikling" ikke nødvendigvis er det samme som "vækst i indbyggertallet".

I de sidste fem år har kun seks af Bornholms byer haft en tilvækst. Svaneke, Vestermarie, Listed, Olsker, Gudhjem og Lobbæk er tilsammen vokset med 39 personer, mens de øvrige 22 byer tilsammen har mistet 568 indbyggere.

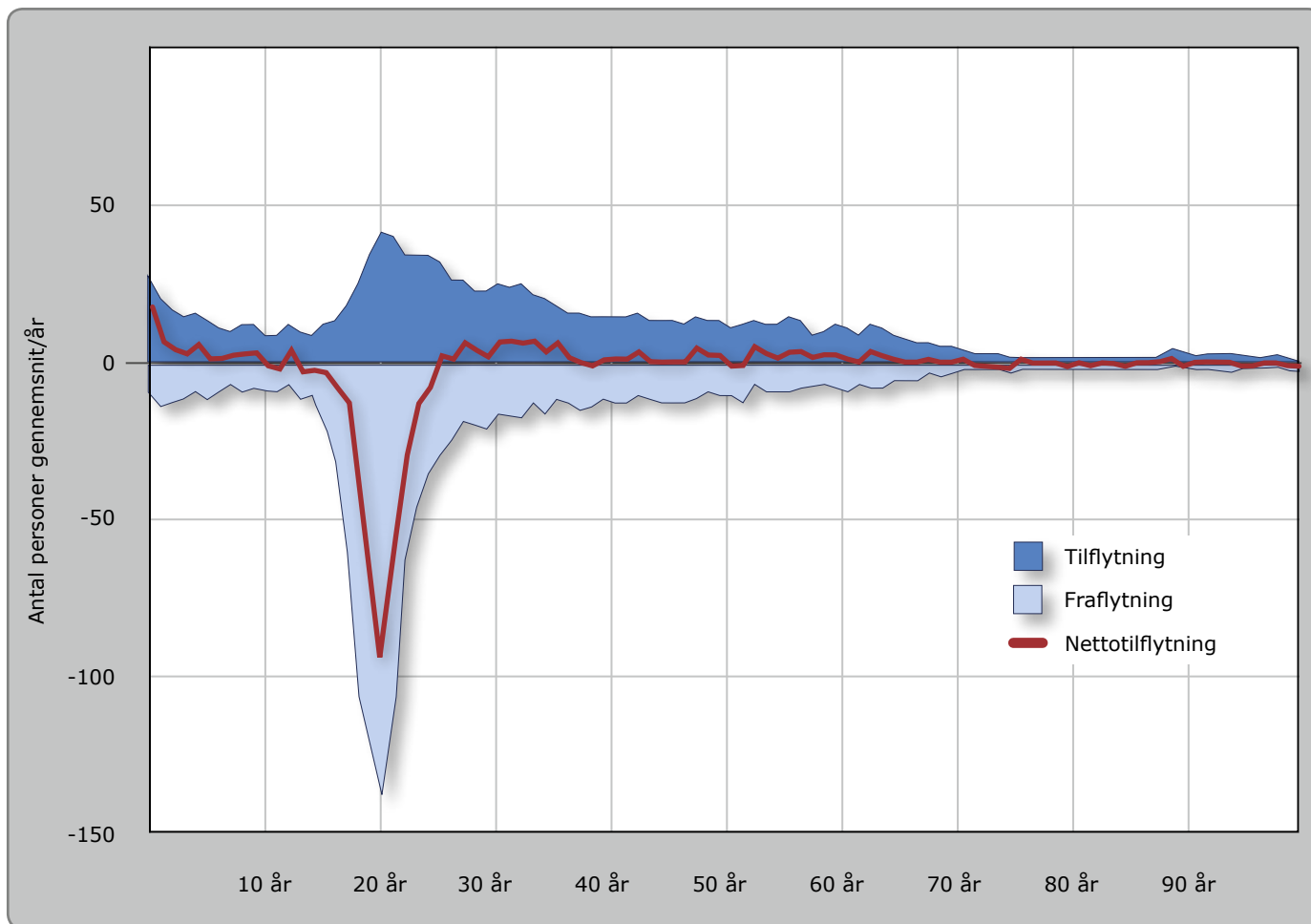
Selv om det ikke er de største byer, der er vokset, foregår der fortsat en centralisering, både med hensyn til befolkningsudvikling og beskæftigelse og i forbindelse med udviklingen af den offentlige og private service, og denne udvikling vil fortsætte med at påvirke vores bymønster. For eksempel vil en udbygning af detailhandelen i Rønne på den ene side kunne føre til større vareudbud og lavere priser til gavn for forbrugerne, men på den anden side også kunne føre til yderligere butikslukninger ude på øen og gøre det endnu vanskeligere for blandt andet ældre og personer uden adgang til bil at blive boende i de mindre byer.

Siden 2005 har det været vores mål, at alle vores byer skal fungere som levende samfund med aktivitet året rundt, og vi har derfor hidtil fastholdt et krav om, at boligerne i byerne bruges til helårsbeboelse. Uden for byerne har vi i de sidste mange år ladet det være op til ejeren selv at bestemme, om huset skal bruges som helårsbolig eller som feriebolig.

Med udsigten til yderligere fald i befolkningstallet ønsker kommunalbestyrelsen at rejse en diskussion med borgerne, om alle byområder fortsat skal opretholdes som helårsområder, eller om der er andet, vi kan gøre. Allerede nu arbejder vi i visse byområder med begrebet flexboliger, som er boliger, der frit kan anvendes som helårs- og fritidsboliger.

Men vi kan også overveje, om vi (som enkelte andre kommuner allerede gør det) skal holde op med at håndhæve, at boligerne skal bebos hele året, for eksempel i de mindre bysamfund, der har mistet deres tiltrækning som bosætningsområder.

Figur 6. Årlig til- og fraflytning i etårsaldersklasser, Bornholm, gennemsnit 2007-2011

Figur 6 viser det gennemsnitlige antal indenlandske til- og fraflytninger årligt i perioden fra 2007 til 2011.

Kilde: Danmarks Statistik

Til- og fraflytningerne er fordelt på étårsaldersklasser. Det ses, at der er flere tilflyttere end fraflyttere i stort set alle aldersklasser bortset fra de unge mellem 15 og 24 år.

Mulighedernes Land, projekter

- 1) Stier omkring Klemensker og Østerlars
- 2) Ny bymidte i Østermarie
- 3) Hasle Havnebad
- 4) Nyt liv i Vang Granitbrud
- 5) Graniteventyret i Hammer Havn
- 6) Sandvig strandpromenade

En lempelse af helårskravet kan måske øge omsætningen i boligmarkedet, men vil også få store konsekvenser for livet i de byer, der berøres. Derfor vil kommunalbestyrelsen lægge op til en grundig debat om emnet.

Hvad kan vi gøre?

Bornholms mulighed for at tiltrække nye tilflyttere hænger tæt sammen med både den særegne natur, de mange levende byer og landmiljøer, den lette adgang til service-, kultur- og fritidstilbud samt det tillokkende liv som øbo, langt fra storbyens stress.

Bornholms udbud af arbejdspladser er begrænset, men nemmere og hurtigere transportformer gør det muligt at bo i de attraktive omgivelser på Bornholm og samtidig arbejde i for eksempel hovedstaden. Øget pendling forudsætter stabile, hyppige, men også billige færge- og flyforbindelser.

Selv om vi bliver færre bornholmere, vil der alligevel være behov for at udvikle nye attraktive boligområder og nye boligformer, der matcher ændrede boligbehov, ikke mindst i Rønne og andre større byer.

Samtidig er der også brug for at udvikle og forbedre vores eksisterende byområder. Gennem områdefornyelse og andre projekter arbejder vi blandt andet på at forbedre by- og havneområder, så de i endnu højere grad kan tiltrække ny bosætning. Det gælder for eksempel i Hasle, hvor ikke mindst havneområdet er under omdannelse med nye rekreative

muligheder til glæde for fastboende og turister. Områdefornyelserne i Gudhjem, Sandvig og Hasle er tiltag, der skal fortsætte i fremtiden. Samtidigt skal områderne omkring vores havne udvikles med moderne og attraktivt byggeri – både til boliger og handel og service. Herunder skal det også sikres, at der er muligheder for et aktivt handelsliv i de mindre byområder.

Projektet i Hasle Havn er i øvrigt et delprojekt under "Mulighedernes Land", som er et seksårigt partnerskab, hvor Realdania samarbejder med Bornholms Regionskommune og to andre kommuner om at undersøge og afprøve nye veje til udvikling i landdistrikter og landsbyer i Danmark. Formålet er at udvikle nye strategier til at vende udviklingen og styrke livskvaliteten i danske yderområder.

Og så skal det være attraktivt at være ung på Bornholm. I kommunalbestyrelsen er vi bevidste om, at mange års intensiv fraflytning af unge har fjernet noget af vores opmærksomhed fra de mange unge, som trods alt vælger at blive som borgere på Bornholm. Nogle af de unge oplever, at hverdagen er lidt ensom, fordi vennerne er flyttet, og arbejdskollegerne er en generation eller to ældre. Vi vil derfor prioritere boligformer, fritidsmuligheder og bymiljøer, der også appellerer til ungdommen.

Hvad kan få folk til Bornholm?

I februar 2009 afsluttede Bornholms Regionskommune en flytteeanalyse, hvor fraflytterne blandt andet blev spurgt om, hvad der kan få dem til at flytte tilbage til Bornholm.

De fleste svarede "arbejde", forstået som flere og bedre jobmuligheder.

FLERE ARBEJDSPLADSER

I mange år har det heddet sig, at produktionen flytter ud af landet, og at vi derfor skal leve af videnarbejdspladser. Mange virksomheder har dog erfaret, at det går bedst, hvis produktion og viden følges ad. På Bornholm kan vi se, at de virksomheder inden for fødevareproduktion og maskinindustri, som har samlet viden og produktion på øen, er i vækst. Vækstforums erhvervsudviklingsstrategi skal derfor bygge på både videnudvikling og produktivitet.

Et andet eksempel på denne sammenhæng findes i tilknytning til turismeerhvervet, hvor begreberne oplevelsesøkonomi og oplevelsesledelse nu kobles med en masteruddannelse udviklet af RUC og CRT i samarbejde. Masteruddannelsen hedder MOLLY – en forkortelse for master i oplevelsesledelse i yderområder – og for tiden udbydes den på Bornholm og i Thy.

Bornholms Vækstforum

Den væsentligste forudsætning for at kunne øge indbyggertallet er at kunne tilbyde job, der er attraktive for tilflyttere, eller at kunne tilbyde muligheder for at skabe sit eget job. Bornholms Vækstforum har en naturlig rolle som hovedaktør i erhvervsudviklingen.

Hvert fjerde år udarbejder vækstforum en erhvervsudviklingsstrategi for Bornholm, hvor fokus er på at generere vækst og ny udvikling, blandt andet gennem at forbedre rammevilkårene.

Bornholms Vækstforum

Erhvervsudviklingen på Bornholm er i sagens natur underlagt anderledes rammevilkår end dem, der gælder for den øvrige del af landet.

Dette faktum er en af hovedårsagerne til, at Bornholms Regionskommune i forbindelse med strukturreformen i 2007 fik særlige regionale beføjelser, herunder et selvstændigt regionalt vækstforum. Bornholms Vækstforums hovedopgave er at arbejde for at forbedre erhvervslivets vækstvilkår.

I Bornholms Vækstforum mødes repræsentanter fra erhvervslivet, kommunalbestyrelsen samt uddannelses- og forskningsinstitutionerne.

Læs mere: www.brk.dk/vaekstforum

Med udgangspunkt i erhvervsudviklingsstrategien indgås der hvert år en såkaldt vækstpartnerskabsaftale mellem vækstforum og regeringen. Partnerskabsaftalen indeholder de områder, hvor regeringen og Bornholms Vækstforum er enige om at gøre en særlig indsats for at forbedre erhvervslevets rammevilkår.

Bornholms Vækstforums erhvervsudviklingsstrategi for perioden 2011-2014 har titlen "Bright Green Island – Bornholm, en grøn vækst-ø". De overordnede mål er øget værdiskabelse og flere jobs.

I erhvervsudviklingsstrategien fokuseres på fire strategiske indsatsområder:

- Bornholm som erhvervs-ø
- Bornholms som uddannelses-ø
- Bornholm som grøn test-ø
- Bornholm som oplevelses-ø

Kommunalbestyrelsen arbejder for at skabe gode rammebetingelser for øens virksomheder, blandt andet gennem kvalificeret og koordineret erhvervsservice, der er koncentreret omkring rådgivning om etablering og vækst – herunder især eksport – samt facilitering af iværksættere. Vi vil samtidig prioritere en hurtig, ubureaukratisk og så fleksibel sagsbehandling som mulig, til gavn for både erhverv og borgere.

Kommunalbestyrelsen ser gode muligheder i at anvende de bornholmske kunstmiljøer og alternative teknologier som grundlag for den fremtidige værdiskabelse.

Vores egen indsats

Bornholms Regionskommune er med sine 4.500 medarbejdere øens største arbejdsplads og er derfor også selv en hovedaktør i "erhvervsudviklingen". Dette ansvar er vi os meget bevidst i kommunalbestyrelsen.

Siden kommunesammenlægningen i 2003 har der været en konstant og eksperimenterende udvikling i gang, både i strukturel sammenhæng i forhold til kommunens institutioner og organisering, men også i forhold til at øge kvaliteten og produktiviteten i de kommunale kerneydelser.

Denne udvikling har ført til løbende strukturtilpasninger på alle områder, for eksempel med sammenlægninger og nedlæggelser på dagtilbuds- og skoleområdet, omstruktureringer af ældreområdet og i administrationen. Samtidig arbejder både medarbejdere og ledelse med at styrke de interne arbejdsgange og processer.

Kommunalbestyrelsen har prioriteret styringen af økonomien højt, og i januar 2011 kom belønningen, da vi blev kåret som landets næstbedst styrede kommune målt på økonomistyringen. Vi kan altså glæde os over, at vi har en

De kommunale kerneydelser

Børnepasning, folkeskole, ældrepleje, aktivering og beskæftigelse, biblioteker, idræt og kultur, naturpleje, borgerbetjening, veje, planlægning, tandpleje, socialpsykiatri og handicap, udsatte børn og unge, alkoholmisbrug og meget mere.

Omstruktureringer og effektiviseringer i regionskommunen (eksempler)

- Strukturtilpasninger på daginstitutionsområdet, skoleområdet og ældreområdet
- Nedlæggelse af utidssvarende plejehjem, og opførelse af nyt plejehjem
- Øget brug af velfærdsteknologi på handicap- og ældreområdet

effektivt drevet kommune. Men vores befolknings sammensætning, uddannelsesniveau, indtægtsgrundlag mv. er svær at håndtere økonomisk set. Udfordringen er derfor at skabe en holdbar balance mellem en fornuftig, langsigtet økonomistyring og ønsket om en styrket forebyggende indsats samt et serviceniveau, der ligger på niveau med landets øvrige kommuner.

Ved at optimere de leverede ydelser til borgerne og styrke de interne arbejdsgange samt økonomien er det vores mål at kunne igangsætte politisk prioriterede initiativer, der aktivt kan bidrage til at vende udviklingen på Bornholm.

Kommunalbestyrelsen erkender, at der er et stort efterslæb på anlægsområdet, hvor vi i årevis har ligget i bund blandt landets kommuner. På langt sigt er det ikke godt for Bornholm, at bygningerne ikke moderniseres eller renoveres, hverken af hensyn til beskæftigelsen eller til de værdier, der er bundet i bygningsmassen. De manglende anlægsinvesteringer har imidlertid været nødvendige for at få balance i kommunens økonomi. Først i 2011-12 har kommunalbestyrelsen fundet luft i budgetterne til at investere i nye anlæg, som plejeboligbyggeri, rekreative områder og renovering af mindre havne.

Internationale samarbejder

Bornholm har en lang tradition for at indgå i internationale samarbejder, både med nabolandene omkring Østersøen og med sammenlignelige øer i Europa. Disse samarbejder ønsker kommunalbestyrelsen at styrke ved

- at synliggøre Bornholm som en region i EU-sammenhænge, for herigennem at sikre størst mulig indflydelse på fælles politikker af betydning for Bornholm, for eksempel strukturfonde, konkurrencepolitik, erhverv, beskæftigelse, transport, landbrug og miljø
- at bidrage til internationaliseringen af de forskellige sektorer på Bornholm gennem adgang til informationer om aktuelle EU-forhold og -programmer
- at fastholde og udbygge Bornholms centrale placering i det tværregionale samarbejde i Østersøområdet, herunder med henblik på at fremme samhandel, videnskabs- og kulturudveksling
- at fremme ø-samfundenes interesser i europæisk sammenhæng gennem deltagelse i internationale ø-sammenslutninger
- at bidrage til stabilitet og en bæredygtig økonomisk vækst i Østersøregionen
- at fortsætte samarbejdet om beskæftigelsesindsatsen i EU-sammenhæng i det baltiske område

Den globale økonomi og internationaliseringen af det bornholmske samfund skal udnyttes til at opdyrke nye markeder og finde nye samarbejdspartnere for de bornholmske erhverv for herigennem at skabe nye arbejdspladser.

BRK's internationale samarbejder

- B7-samarbejdet mellem 7 større øer i Østersøen: Gotland og Øland (Sverige), Hiiumaa og Saaremaa (Estland), Rügen (Tyskland), Ålandsøerne (Finland) og Bornholm
- CPMR: Den europæiske samarbejdsorganisation for perifere og maritime regioner
- Euroregion Baltic: Blekinge, Kalmar og Södra Småland (Sverige), Kaliningrad (Rusland), Klaipėda (Litauen), Pommern og Warmia-Mazury (Polen)
- Fire Hjørner-samarbejdet med Rügen (Tyskland), Swinoujście (Polen) og Sydøstre Skåne (Sverige)
- Øresundskomiteen, omfatter regioner og kommuner på begge sider af Øresund

DER SKAL HANDLING TIL ...

Det gør vi allerede (eksempler)

- Kommunalbestyrelsen overvejer for tiden mulighederne for at imødekomme ønsker om at udbygge især Rønnes detailhandel for at muliggøre et større vareudbud og en øget priskonkurrence.
- Kommunalbestyrelsen har nedsat en offentligt-privat taskforce, som har til formål at bistå virksomheder med henblik på etablering på Bornholm. Taskforcen er et samarbejde mellem Business Center Bornholm, Destination Bornholm, Væksthus Hovedstadsregionen og Bornholms Regionskommune.
- Bornholms Regionskommune er via erhvervsudviklingsstrategien og aftaler med staten med til at sikre rammebetingelser for bornholmske erhvervsaktørers eksport globalt.

Det vil vi gøre

- Bornholms Regionskommune vil gennem sin indkøbs- og udbudspolitik søge at stimulere bornholmske virksomheders vækst.
- Med stadig færre indbyggere er det vanskeligt at opretholde den private og offentlige service i de mindre byer, og kommunalbestyrelsen ønsker derfor at revurdere, om bopælspligten skal fastholdes i byerne, eller om flere afgrænsede byområder skal ændre status til flexboligområder. Samtidig skal det revurderes, hvilke behov og potentialer der er for ny byudvikling, herunder bolig- og erhvervsudvikling.

- De bornholmske havne indgår som et væsentligt udviklingspotentiale, for eksempel med nye fritids- og bosætningsmuligheder. Der er eksempelvis muligheder for udvikling i Hasle Havn og Allinge Havn, hvor tidligere erhvervsarealer kan omdannes til andre formål, men der er også potentiale til udvikling i flere andre havne. Kommunalbestyrelsen ønsker at flere af disse områder kommer i spil, for eksempel i samarbejde mellem kommunen og private investorer.
- Vi vil fortsat arbejde for, at regionskommunen udlægger attraktive byggegrunde til boligbyggeri.
- På Bornholm er der en del bygninger/boliger i dårlig stand. Vi vil derfor søge at få staten til at genindføre puljen til nedrivning af faldefærdige bygninger og vil om muligt supplere dette med kommunale midler.
- Kommunalbestyrelsen vil arbejde for at tilbyde de bedst mulige lokale rammebetingelser for at drive erhverv – herunder hurtig, effektiv og smidig sagsbehandling i forbindelse med etablering af nye virksomheder og skabelse af flere jobs i eksisterende virksomheder.
- Kulturbegivenheder er også en erhvervs mulighed for Bornholm, og kommunalbestyrelsen vil støtte samarbejde og fælles initiativer mellem forskellige aktører; både i forhold til enkeltbegivenheder og mere permanente aktører.
- Kommunalbestyrelsen vil fortsat understøtte de autentiske bornholmske oplevelser. Det kan fx være kulturmiljøer knyttet til granitbrydning, fiskeri samt fortidsminder i landskabet.

- Turistpotentialet er stort på Bornholm, fordi Bornholm er rig på unikke oplevelsesmuligheder. Dette potentiale kan udvikles yderligere, for eksempel gennem nye kvalitetsprægede og tematiserede oplevelsestilbud, kombineret med et godt og varieret udbud af overnatningsfaciliteter, der også kan medvirke til at forlænge sæsonen. Et eksempel på det er arbejdet med "Green Solution House", der kan tilføre Bornholm nye muligheder for at afvikle store konferencer og dermed for erhvervsturismen på Bornholm.
- Mulighederne for helårsturismen skal belyses bedre med henblik på at få flere turister og dermed turismearbejdspladser hele året.
- Vi vil understøtte de vigtigste turistmæssige besøgsområder med nye aktiviteter og service. Vi arbejder herudover løbende med at udvikle naturmæssige og rekreative muligheder, som kan understøtte en turistmæssig udvikling, men ud fra en rimelig hensyntagen til de landskabelige interesser, som Bornholm også er forpligtet til at bevare.
- Vi vil overfor staten arbejde for, at pendlere får bedre forhold.
- Vi vil arbejde for, at der udarbejdes et koordineret, samlet bornholmsk oplæg omkring "Trafikal ligestilling".
- Kommunalbestyrelsen vil, gennem Kontaktrådet for Trafikbetjeningen af Bornholm og Bornholms Vækstforum, arbejde for optimale vilkår for transport til og fra øen for såvel borgere som erhvervsliv, med særligt fokus på pendlere – både hvad angår fly- og færgetrafikken. Desuden vil vi arbejde på at sikre statsstøtte til flytrafikken, både for til stadighed at være sikre på beflyvningen af Bornholm, men også for at sikre rimelige priser. Det betyder blandt andet, at udbuddet skal modsvare behovet for rimelige priser, kapacitet, hyppige afgang, kort rejsetid og god komfort.
- Vi vil arbejde for at forbedre mulighederne for fjernarbejde, herunder moderne it-infrastruktur og rimelige transportmuligheder og -priser.
- Vi vil arbejde for at offentlige og private arbejdsgivere sammen etablerer en jobbank således, at en tilflytters medfølgende partner hurtigt kan få et overblik over potentielle jobmuligheder.
- Når Bornholm får tilflyttere, så er det vigtigt, at disse føler sig velkomne og får mulighed for at falde til. En måde kan være at udvikle en "velkomst-pakke" med diverse tilbud og muligheder. Vi vil søge at få det bornholmske erhvervsliv og de bornholmske foreninger og kulturinstitutioner til at sammensætte og sponsorere en sådan velkomstpakke. Endvidere skal reelle og potentielle tilflyttere have en let indgang til regionskommunen, hvor man kan få vejledning og hjælp til diverse praktiske foranstaltninger ved en flytning.

FOKUSEMNER I KOMMUNEPLANSTRATEGIEN

I dette kapitel beskrives, hvilke emner i kommuneplanen kommunalbestyrelsen foreslår skal revideres. Revisionen skal sikre, at planen både er i overensstemmelse med den udvikling, der har fundet sted, og med kommunalbestyrelsens visioner for den fremadrettede udvikling.

Som bilag til kommuneplanstrategien har vi udarbejdet en redegørelse, der beskriver, hvad der er sket, og hvad der forventes at skulle ske inden for de "fysiske" emner, der indgår i Kommuneplan 2009. Konklusionen på redegørelsen er, at der i processen for planrevision 2013 skal fokuseres på nedenstående områder.

Bystruktur og byudvikling

Byudvikling er et centralt element til opfyldelse af kommunalbestyrelsens vision om et godt og aktivt liv for alle. Gennem byudvikling kan der arbejdes for at skabe nye attraktive byområder, rekreative byrum, gode muligheder for etablering af servicefunktioner og erhverv med mere. Byudvikling kan dermed medvirke til at sikre nye muligheder for vækst og udvikling og sætte fokus på Bornholm som en ø med store muligheder for det gode, sunde, lærende og aktive liv.

Afsnittet "Centerstruktur og byudvikling" skal revideres i Kommuneplan 2013, da der efterlyses en mere enkel og klar centerstruktur. Herudover skal der fortsat sættes fokus på udvikling af de potentialer, der ligger i byomdannelse i øens by- og havnemiljøer, og der er desuden et statsligt krav om, at der skal foretages en revurdering af kommuneplanens arealudlæg set i forhold til den forventede udvikling.

Bosætning

Kommunalbestyrelsen ønsker at drøfte, hvorledes der kan sikres helårsbyer med levende bycentre og attraktive boligområder. Velfungerende byer har betydning for opfyldelsen både af kommunalbestyrelsens visioner om et godt og aktivt liv for alle og om en økonomisk bæredygtig ø med attraktive boligområder og et varieret udbud af boligformer af høj standard.

Afsnittet "Boliger" skal ajourføres i Kommuneplan 2013, idet kommunalbestyrelsen ønsker at evaluere vores praksis på helårsområdet for blandt andet at overveje, om vi skal tillade mere fleksible boligformer.

Landskab, natur og vandmiljø

Bornholms landskaber og natur er grundlaget for kommunalbestyrelsens visioner om en grøn og bæredygtig ø med et godt og aktivt liv for alle. De bornholmske skove og naturområder leverer energi og mulighed for fysisk udfoldelse. Et af Bornholms stærkeste kort i markedsføringen er den varierede og enestående bornholmske natur. Bornholms landskab og natur skal beskyttes og bevares. Det skal sikres, at værdifulde landskaber, geologiske dannelser, vandmiljøet og naturtyperne ikke forringes, at den biologiske mangfoldighed bevares og øges, og at der skabes sammenhæng mellem naturområder.

En række natur- og miljørelaterede afsnit skal ajourføres i Kommuneplan 2013, da der skal fokuseres på vand- og naturindsatsen som følge af de statslige vand- og naturplaner, som fra ultimo 2011 pålægger regionskommunen at udarbejde handleplaner, om hvordan målene i vand- og naturplanerne nås.

Kulturmiljø

På Bornholm er der mange byer, bymiljøer og anlæg af høj kvalitet, begunstiget af beliggenhed ved vandet, i smukke og spændende landskaber og med specielle terrænforhold, der har medvirket til en bebyggelse af høj bevaringsværdi. Det er kommunalbestyrelsens mål at sikre kulturmiljøet, idet dette udgør et vigtigt kvalitetsgrundlag for den fortsatte udvikling på øen.

Afsnittet "Kulturmiljøer og kulturlevn" skal ajourføres i Kommuneplan 2013. Da kulturmiljøer sammen med landskab og natur indgår som et kvalitativt grundlag for udvikling af de fysiske miljøer på Bornholm, skal det løbende sikres, at de udpegede kulturmiljøer og bevaringshensyn ajourføres.

Oplevelse og rekreation

Gode muligheder for oplevelser og rekreation kan i høj grad medvirke til at opfylde kommunalbestyrelsens visioner om et godt og aktivt liv for alle. Gode muligheder for friluftsliv, idræt, kultur, oplevelser med mere er en del af velfærden, der understøtter sundhed og livskvalitet, og derfor er disse muligheder væsentlige for både lokalbefolkningen, turisterhvervet, bosætning og erhvervslokalisering. Bornholm har de bedste forudsætninger – natur, landskab, geologi og kulturmiljøer (herunder adskillige nationale klenodier) – for at levere unikke rammer om oplevelser og rekreation, hvis vi forstår at bruge vores særlige forudsætninger på en kreativ måde. Herudover er "oplevelsesøkonomien" et potentiale for opfyldelse af visionen om en økonomisk bæredygtig ø.

Afsnittene "Veje (specielt cykelveje)" og "Kultur- og fritidsanlæg" skal revideres i Kommuneplan 2013, da oplevelse og rekreation kan medvirke til at sikre kommunalbestyrelsens visioner.

Energi

Bornholms energiforsyning skal i videst muligt omfang bæres på vedvarende og bæredygtig energi for at minimere udslippet af CO₂ og andre miljøskadelige stoffer samt øge forsyningsikkerheden og styrke øens grønne image. Herudover vil mere lokalt produceret energi give flere lokale arbejdspladser og en bedre ø-økonomi. Udviklingen inden for energiområdet er gået hurtigt inden for de senere år, hvor mange virksomheder og organisationer udfører en række større og mindre projekter, der alle medvirker til at gøre Bornholm grønnere. I redegørelsen er nævnt et udpluk af de mange projekter, som regionskommunen eller organisationer har været involveret i.

Afsnit vedrørende "Energiforsyning" skal revideres i Kommuneplan 2013, på baggrund af en opdateret energibalance og en ny strategi for klima og energi. Desuden revideres afsnittet vedrørende "Vindmøller".

Klima

Klima og konsekvenserne af klimaforandringerne er tæt koblet til visionen om Bornholm som en grøn og bæredygtig ø, hvor vi arbejder på omstilling til vedvarende energi, og de klimaforandringer, der uundgåeligt vil komme, herunder hvordan de øgede vandmængder kan håndteres.

Afsnittet "Klima" skal revideres i Kommuneplan 2013, idet kommunalbestyrelsen i den kommende planperiode forventer at sætte fokus på klima og energi. I den forbindelse vil vi i de kommende år sammentænke energiforbedringer med afværgeforanstaltninger i forhold til håndtering af de større regnmængder, der kommer som følge af klimaforandringerne.

Se i øvrigt "Redegørelse til kommuneplanstrategi 2011" på www.brk.dk/udviklingsplan.

Politikker, strategier og aftaler, der koordineres med Bornholms udviklingsplan:

Bornholms Vækstforum

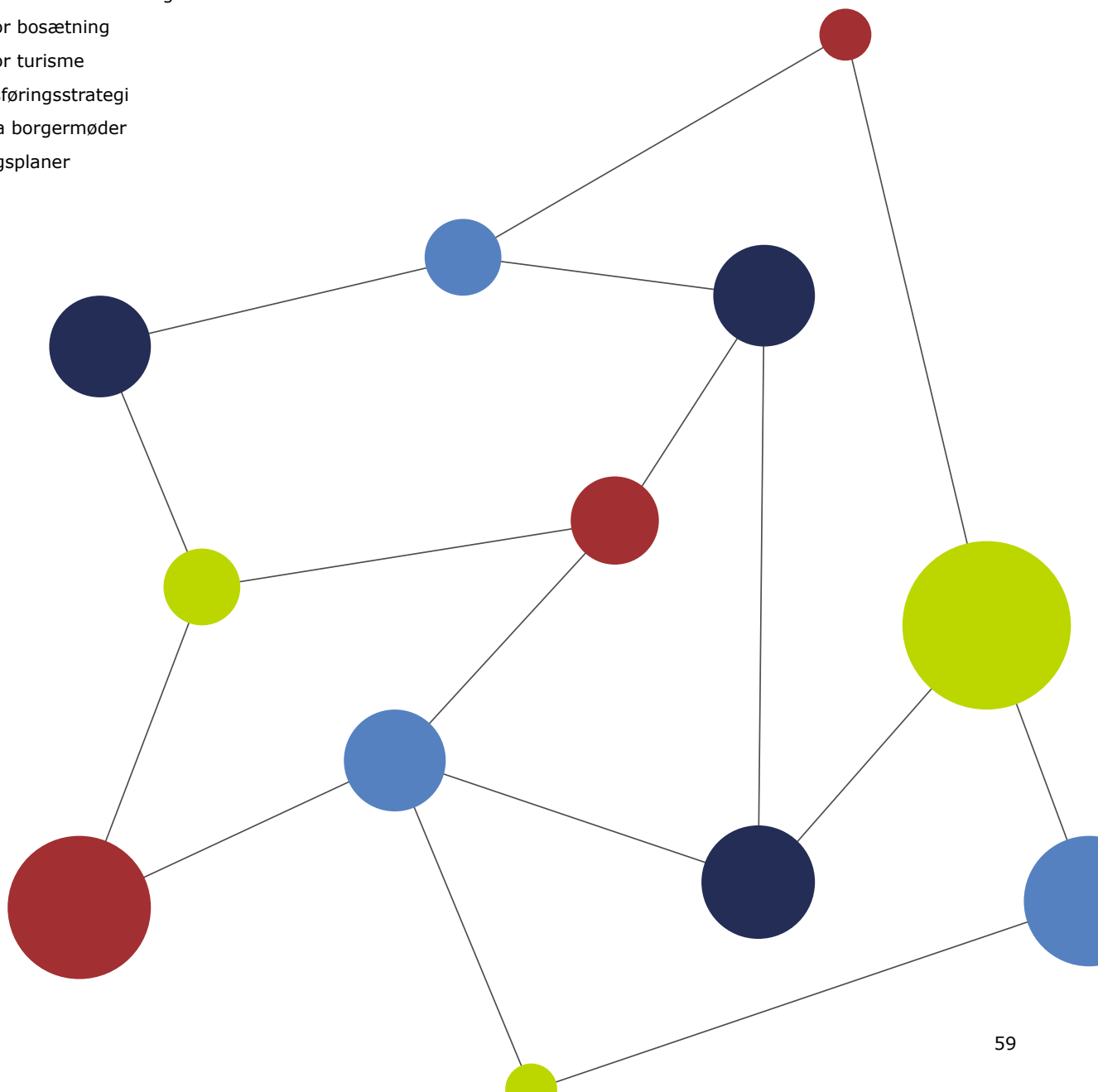
- Erhvervsudviklingsstrategi
- Turismestrategi
- Brandingstrategi
- Energistrategi 2025
- Vækstpartnerskabsaftale

Bornholms Regionskommune

- Partnerskabsaftale for vækst med regeringen
- Udviklingsaftale med Indenrigsministeriet
- Budget
- Kvalitetskontrakt
- Kommuneplan
- Sektorplaner og lokalplaner
- Borgerinddragelsespolitik og -strategi
- Digitaliseringsstrategi
- Kanal- og servicestrategi
- Økonomisk politik
- Handicappolitik
- Politiske målsætninger på områderne
- Børnepolitik
- Ungepolitik
- Sundhedspolitik
- Alkoholpolitisk handleplan
- Rusmiddelpolitik
- Mad- og måltidspolitik
- Politik for sund kost, motion og udelæring
- Kulturpolitik
- Idrætspolitik
- Beskæftigelsespolitik
- Landdistriktsudviklingsstrategi
- Landdistriktspolitik
- Strategi for internationalt samarbejde
- Skolepolitik
- Den kommende folkeoplysningspolitik
- Politik for inkluderende læringsmiljøer
- Energistrategi

Nye dokumenter under udarbejdelse (2012):

- Boligpolitik
- Politik for de specialiserede sociale indsatser
- Politik for erhvervsudvikling
- Politik for bosætning
- Politik for turisme
- Markedsføringsstrategi
- Input fra borgermøder
- Handlingsplaner

BORNHOLMS
R E G I O N S K O M M U N E

Bornholms Regionskommune

Ullasvej 23, DK-3700 Rønne | Telefon +45 56 92 00 00

regionaludvikling@brk.dk | www.brk.dk/udviklingsplan

